

prosvetni delavec

PROSVETNIM DELAVCEM ŽELIJO

MARJAN JELEN:

S skupnimi močmi do dobre in humane šole!

Prelom starega z novim letom pomeni tudi pogled na opravljeno delo, na uspehe in težave z željami in obljubami, da bomo v letu, ki prihaja, s skupnimi močmi ustvarjali kakovostno, humano in demokratično šolo, katere temeljna naloga ostaja razvijanje usvarjalnih sposobnosti vsakega posameznika za vključevanje v družbeno in samoupravno dejavnost za naš gmoiti in kulturni razvoj.

Celostna preobrazba šolstva od osnovne šole do univerze je družbeno in strokovno zahteven proces, ki bo tudi v prihodnjem letu terjati družbeno-politično in strokovno zavzeto delo. Najpomembnejši izvajalec reformnih nalog je gotovo učitelj; iz dneva v dan dobiva več obveznosti, ki jih

prinašajo nove vsebine vzgojno-izobraževalnih programov in oblike vzgojno-izobraževalnega dela, zato je tudi ob zaostrenih gospodarskih razmerah ustrezno gmoito in vsestransko vrednotenje njegovega dela toliko pomembnejše, kolikor bolj postaja znanje tista kakovost, ki zagotavlja hitrejši razvoj posameznika in vse družbe. Za prihodnje leto in za naslednje srednjeročno obdobje je pomembno, da preprečimo nadaljnje zmanjševanje deleža družbenega proizvoda, namenjenega vzgoji in izobraževanju, če nečemo ogroziti reformnih ciljev in predvsem kakovosti vzgojno-izobraževalnega dela. Kakovost izobraževanja pa niso samo boljši učno-vzgojni uspehi, temveč tudi ustvarjanje novega

samoupravnega pedagoškega ozračja v šolah, novi odnosi med učitelji in učenci ter čedalje številnejši sodelavci, z ljudmi na drugih področjih združenega dela. Učitelji, ki so velik del izobraženstva v naši družbi, morajo biti bolj kot doslej soustvarjalci zasnove našega družbenega razvoja.

V letu 1985 se bo začelo usmerjeno izobraževanje tudi v visokem šolstvu. To je na eni strani nujnost, ki izhaja iz nepretrgane preobrazbe, na drugi strani pa je to zahteva združenega dela, ki se lahko samo ob večji vlogi znanja in z uveljavitvijo novih znanstvenih dosežkov enakovredno vključuje v mednarodno delitev dela.

Med drugim preberite

- TEŽAVNA POT DO VISOKOŠOLSKIH PROGRAMOV, str. 2
- NOVA PRILOŽNOST ZA PRESOJO DOSEŽKOV, str. 2
- NOVA VREDNOST PROGRAMOV PO NOVIH IZHODIŠČIH, str. 4
- KAKO ŽIVI SLOVENSKA ŠOLA V ZAHODNEM ZAMEJSTVU, str. 5
- ODMEVI NA JAVNO RAZPRAVO, str. 6, 7
- TRETJA TEHNOLOŠKA REVOLUCIJA — IZZIV IZOBRAŽEVANJU, str. 8
- PREDŠOLSKA VZGOJA, str. 9

KATJA VADNAL:

Veliko osebne sreče in delovnih uspehov!

Naj najprej zaželim vsem učiteljem in njihovim učencem, dijakom in študentom v novem, 1985. letu veliko osebne sreče in delovnih uspehov! Mislim tudi, da si lahko vsi skupaj zaželim več strpnosti, znanstvene utemeljenosti in usvarjalnosti pri ocenah doseženega in snovanju ter uresničevanju razvojnih poti vzgojno-izobraževalnega sistema. Se vedno se namreč spopadamo z bodisi podjetniško-tehnokratsko bodisi abstraktno-humanistično kritiko preobrazbenih procesov, ki s svojo omejenostjo, površnostjo in skrajnostjo vnaša malodušje in zavira iskanje ter oblikovanje razvojno ustreznih, vendar razmeram prilagojenih rešitev.

V letu, ki se izteka, smo dobili prve objektivne ocene usmerjenega izobraževanja. Le-te kažejo, da je to izobraževanje — tudi tako, kakršno je danes — pomemben prispevek k povezovanju sveta izobraževanja in sveta dela, hkrati pa nas opozarjajo, da je usmerjena šola še zmeraj preveč obremenjena s številnimi ostanki klasičnega šolskega sistema, preveč prilagojena današnjemu stanju, okoliščinam, možnostim združenega dela in premalo obrnjena v prihodnost, za katero pripravlja zdajšnje rodove. Zato tudi vzvodi za premagovanje tega niso le v rokah učiteljev in učencev, temveč tudi v rokah drugih delavcev, predvsem v razvojnih načrtih ozdov in v njihovi poslovni politiki.

Z usklajevanjem programskih zasnov in s pripravo vzgojno-izobraževalnih programov v visokem šolstvu smo začeli oblikovati sodoben, prožen in interdisciplinarno zasnovan sistem visokega šolstva, ki pa še zdaleč ni končan in ga je treba usmerjati v dosledno uveljavljanje temeljnih družbenih, gospodarskih, političnih in strokovnih načel usmerjenega izobraževanja.

Zasnovali smo nove programe visokošolskega izobraževanja učiteljev za osnovno šolo, ki stopa po novih življenjskih in delovnih poteh. Tako nadaljujemo kakovostno rast osnovnega šolstva, ki jo terjajo splošni duhovi in gmoiti našega družbeno-gospodarskega življenja. V osnovnih šolah in ob njih se ob mentorstvu učiteljev in drugih sodelavcev razvijajo številne dejavnosti naših otrok, ki imajo neprecenljive vzgojno-izobraževalne učinke.

V šolskih kolektivih smo naredili veliko za to, da bi — ne le z boljšim vzgojnim in izobraževalnim delom, temveč tudi s prihranki — prispevali k ustaliti gospodarskih razmer. Ker smo stabilizacijo razumeli predvsem kot novo kakovost v našem družbeno-gospodarskem življenju, kot utrjevanje socialističnega samoupravljanja, smo bili nezadovoljni z vsemi ukrepi, ki tega niso upoštevali in ki so podcenjevali naše delo, prizadevanja in njihove sadove. V tem smo videli tudi podcenjevanje znanja kot izjemno pomembnega dejavnika razvoja družbeno-gospodarskega sistema. Razvita znanost in izobraževanje, skratka delavčev znanje, bistveno pripomore k temu, da bo delavec kot usvarjalna in svobodna osebnost v celoti obvladoval pogoje in sadove svojega dela. Zato se moramo tudi v naslednjem letu zavzemati za povezovanje izobraževanja in dela, za čim večje izobraževalne in vzgojne dosežke in za vrednotenje vzgojno-izobraževalnega dela po njegovem prispevku k celotnemu družbenemu napredku.

France Kralj: Ljubljana pozimi (Pogled z gradu proti Rožniku)

dogodki
novostiTežavna pot
do novih visokošolskih
programovS seje Strokovnega sveta SRS za vzgojo
in izobraževanje

Težko si predstavljamo, kakšne težave se skrivajo v dolgoletnih pripravah za spreminjanje visokošolskih programov in kako zahtevno delo morajo opraviti strokovnjaki, ko pregledujejo, ocenjujejo in oblikujejo mnenja o novih predlogih zanje.

Zrealna podoba tega odgovornega dela je bila nedavna kritična razprava na seji Strokovnega sveta SRS za vzgojo in izobraževanje, na kateri so člani namenili osrednjo pozornost predlogom novih visokošolskih programov. Delo številnih komisij strokovnega sveta, v katerih delajo tudi svetovalci Zavoda SRS za šolstvo in strokovnjaki iz drugih strokovnih in znanstvenih organizacij, je še bolj oteženo, ker je — tako smo slišali na seji — veliko predlogov visokošolskih programov takih, da so v resnici še zmeraj osnutki. Ni razumljivo, da se predlogi visokošolskih programov razlikujejo že pri nekaterih načelnih izhodiščih, čeprav so bila le-ta že večkrat obravnavana na različnih ravneh. Kritična razprava je pokazala, da predlogi povsem različno obravnavajo: vpisne pogoje za prvi letnik študija, za vpis v magistrski študij, neenotno opredeljujejo absolventski staž, možnosti za ponavljanje letnika in materialne ter kadrovske pogoje. V predlogih ni navedeno, kakšen je gnotni položaj visokošolskih organizacij, pomanjkljive so tudi opredelitve o delovni praksi, saj programi ne opredeljujejo pogojev za delovne organizacije, kjer bodo študentje opravljali delovno prakso ter niso prilagojeni izobraževanju ob delu. Veliko predlaganih rešitev ni usklajenih z zakonom ali pa so celo, kar zadeva njihovo zakonitost, sporne.

Zato je usklajevanje še težje, res pa je tudi, da je treba upoštevati veliko obremenjenost strokovnjakov, pa tudi to, da od ustanovitve univerze še ni bilo oblikovanih vseh visokošolskih programov. Roki, do katerih naj bi bili pregledani, so prekratki glede na to, da je treba presoditi in oceniti okrog 100 predlogov in

zbrati okrog 3000 strokovnih mnenj!

Kljub vsemu pa je že doslej opravljeno veliko dela: obravnavali in pregledali so že 60 predlogov dodiplomskih visokošolskih in nekaterih podiplomskih programov, ki jih je predložilo 14 posebnih izobraževalnih skupnosti; predlogi visokošolskih programov za družboslovno, kulturološko in pedagoško usmeritev pa še niso prispeli, ker so še v javni razpravi.

Strokovni svet je na svoji seji dal svoje mnenje k predlogom visokošolskih programov s področja varnosti in notranjih zadev ter za naravoslovno matematično usmeritev. Ker člani strokovnega sveta niso mogli izoblikovati enotnih stališč in mnenj glede na že našeta neskladja, bodo razpravo o predlogih visokošolskih programov nadaljevali na prihodnji seji.

Prav kmalu pa bo treba vsa mnenja poenotiti, ker: predlogi programov morajo biti sprejeti (zahteva zakona) do konca januarja, preden se bo oblikoval razpis vpisa za študente, posebne skupnosti bodo morale sklepati o programih najpozneje v začetku februarja — takrat bodo upoštevale mnenja strokovnega sveta, le-ta pa morajo temeljiti le na veljavnih zakonih.

Da bi delo čim hitreje in bolj uspešno potekalo, so se dogovorili, da bodo Zavod SRS za šolstvo, Center za razvoj univerze in izobraževalna skupnost Slovenije zagotovili strokovnim komisijam vso potrebno pomoč.

Strokovni svet SRS za vzgojo in izobraževanje je sprejel na seji še predlog Smernic za delo v vzgojno-varstvenih organizacijah in obravnaval tudi slovenski model programskega jedra za materni jezik v osnovnem in srednjem šolstvu za vso Jugoslavijo, ki ga mora naša republika pripraviti za medrepubliško komisijo.

TEA DOMINKO

Prihodnost odvisna od znanja in pame

Izobraževanje odraslih v dolgoročnem razvoju Slovenije

Andragoško društvo Slovenije je 19. in 20. oktobra 1984 pripravilo na Bledu posvet z naslovom Izobraževanje odraslih v dolgoročnem razvoju Slovenije. Posveta so se udeležili andragogi in andragoški delavci, pa tudi strokovnjaki iz gospodarstva, prava, sociologije, organizacije in družbeno-politični delavci. Organizatorji so ob obravnavani temi želeli zbrati vse, ki lahko pripomorejo k uveljavljanju izobraževanja odraslih. Glavne referate za posvet so pripravili dr. Ilija Mrmak, dr. Ana Krajnc, Dušan Kidrič, dr. Lojze Sočan, dr. Veljko Rus in dr. Stanislav Antič.

Po uvodnem nagovoru predsednika izvršnega odbora Andragoškega društva Slovenije Zorana Jelenca je udeležence posveta pozdravil dr. Boris Frlec, podpredsednik Izvršnega sveta skupščine SR Slovenije, ki je poudaril pomen izobraževanja odraslih in opozoril na krizo, v kateri je to izobraževanje. Čeprav je stalno izobraževanje za-

hteva sodobnega časa in pogoj napredka, financiranja tega izobraževanja ne bo mogoče zagotoviti iz rednih sredstev za izobraževanje, temveč ga bo nujno zagotoviti z neposredno svobodno menjavo dela.

V nadaljevanju so poročevalci opozarjali na krizo izobraževanja odraslih in ugotovili, da ima možnosti za razvoj le tista družba, ki enakovredno z izobraževanjem mladine razvija tudi izobraževanje odraslih. Zavzemali so se, naj bi ob pripravah dolgoročnih razvojnih načrtov načrtovali tudi dolgoročni razvoj izobraževanja. Ob tem ne bi smeli zanemarjati izobraževanja odraslih, vendar ne zaradi njegove kompenzacijske vloge, temveč zaradi vloge, ki jo ima pri razvoju človeka in družbe. Taka usmeritev je nujna tudi zaradi ciljev razvoja Slovenije v naslednjih petnajstih letih. Te cilje pa bo mogoče doseči le z lastno znanjem in z lastno pametjo.

Razprava v skupinah je pokazala nekatere pomanjkljivosti

izobraževanja odraslih in namenila posebno pozornost vprašanju, ki so dobila svoje mesto tudi v končnem poročilu. Lahko bi jih razvrstili v štiri problemske sklope: Kriza izobraževanja odraslih in vzroki zanjo, Normativna ureditev izobraževanja odraslih in resnično stanje, Družbeno-gospodarski položaj izobraževanja odraslih in Nadaljnji razvoj izobraževanja odraslih.

Razpravljalci so se strinjali, da je za zdajšnji položaj, v katerem je izobraževanje odraslih, več vzrokov. Iskati jih je treba v kadrovske politiki združbenega dela, ki ne spodbuja pridobivanja izobrazbe; v zakonodaji, ki je uvedla določilo z delom pridobljenih zmožnosti, kar spet po svoje znižuje motivacijo za izobraževanje. Programi izobraževanja, ki niso prilagojeni možnostim in potrebam odraslih, ne spodbujajo k nadaljevanju izobraževanja. Organizacije, ki so do uveljavitve Zakona o usmerjenem izobraževanju organizi-

rale in izvajale to izobraževanje, se s tem ne ukvarjajo več, šole za to delo še niso bile pripravljene, ne kadrovske, ne organizacijske in tudi ne gnotne.

Rečeno je bilo, da namesto Zakona o usmerjenem izobraževanju izobraževanju odraslih dovolj pozornosti, čeprav bi se tu mogoče ugotovili, da nekatere zakonitosti izobraževanja mladine preprosto presene v izobraževanje odraslih ne da bi bile pri tem upoštevane vse značilnosti tovrstnega izobraževanja. Tako je izobraževanje odraslih preveč pod vplivom pedagoške in šolske tradicije, to celo tam, kjer bi se drugače netradicionalni prijem uveljavljali, npr. podiplomsko izobraževanje. Neskladje je bilo tudi v akciji, ki zelo natančno določa različne naloge in postopke rednega izobraževanja, izobraževanja odraslih pa zajema bolj načelno. Seveda ima takšno pojmovanje svoj odsev tudi v njegovem družbeno-gospodarskem položaju.

Razen osnovnošolskega izobraževanja in še nekaterih obsegov manjših oblik, je celotno področje tega izobraževanja prepuščeno neposredni menjavi dela ali še bolj rečeno osrednjenosti na porabi. Ni mogoče sprejeti tega, da je vse izobraževanje odraslih »dodatni« program, ki kot ne more dobiti svojega mesta v izobraževalnih skupnostih. Mogoče reči, da na tem področju ni možnosti za razvoj srednje menjave dela. Opozoriti pa je treba na morebitno postavljeni pojmovanje, ki se v praksi kaže tako, da prispevajo posamezniki, ki želijo izobraževati. Tako lahko izobrazbo privoščijo, ki ima denar, saj znašajo šole ponekod celo več kot štirje prečni mesečni osebni dohodi zaposlenih v gospodarstvu.

Napovedi za razvoj izobraževanja odraslih v svetu so spodbudne. Temeljujejo na ugotovitvah, da je prav izobraževanje odraslih tisto področje, ki je zadnjih dveh do treh desetletij prineslo največ novosti in meni največjo pridobitev. Tem ne gre zgolj za formalno šolsko izobraževanje, temveč sistem, ki zajema ves spekter človekovega izobraževanja: krajši oblik formalnega in formalnega izobraževanja, samoučnega izobraževanja, razvoj v tri temeljna področja: vsebinsko in organizacijsko vezovanje izobraževanja odraslih z drugimi področji družbenega delovanja; prostorsko časovno prerazporeditev vzgoje in izobraževanja zaradi stalnega izobraževanja, z izobraževanjem otrok in mladine vrednotenje novih možnosti in oblikovanje denarja za vzgojo in izobraževanje zaradi vseh novih tehničnih možnosti spremenjenega načina življenja. Vse te možnosti so tudi pri nas, vendar bo treba spremeniti tradicionalno miselnost, če hočemo doseči, da se bodo uresničile. Zato bo najprej treba izdelati postopno uveljaviti sodobno snovno izobraževanja odraslih.

Znanstvenoraziskovalno delo in naglo razvijanje teorije in metodni pogoji za razvoj andragoške stroke in njen večji prispevek k splošnemu napredku družbe. Andragoško teorijo se je izoblikovala za potrebe preteklosti, bo potrebno pridobiti novim zahtevam vstopu v novo tehnološko dobo, razvijanju novih vrednot življenja in za upravljanje tehnološko opismenjevanje, naloge bodo prevzele kadrovske šole, vendar ob pomoči strokovnjakov iz organizacij, pomeni njih za razvoj in usmerjanje vzgoje in izobraževanja.

Nova priložnost za presojo
dosežkovO desetletnici celodnevne osnovne šole, ohranjanju revolucionarnih tradicij in
zanemarjeni vzgoji

Celodnevna osnovna šola, taka kakršna pač je, ponekod lepo uveljavljena in dosledno izpeljana, drugod zaradi slabih možnosti za delo še zmeraj utesnjena v okviru preživelega načina delovanja — bo stara prihodnje leto deset let. To obletnico bomo proslavili s praznovanjem, ki bo, kot smo zvedeli na seji Koordinacijskega odbora za uvajanje celodnevne osnovne šole pri Predsedstvu Republiške konference SZDL Slovenije, predvsem delovno, potekalo pa bo v Ljubljani ali na Brdu pri Kranju.

Kakšno vlogo ima celodnevna osnovna šola v vzgoji in izobraževanju na Slovenskem? Kakšen je njen družbeni pomen in kakšna prihodnost se ji obeta? Koliko pripomore k uresničevanju programa življenja in dela osnovne šole in kaj je pokazalo desetletno spremljanje njenega razvoja? Taka in podobna vprašanja so pripravili na posvet ob desetletnici. Med drugim bo treba spregovoriti tudi o tem, kako je celodnevna šola opredeljena v družbenih dokumentih in načrtih za nadaljnji razvoj osnovnega šolstva, v programih, po katerih bodo odmerjali denar za njeno delovanje. Na vse to bo treba opozarjati in strokovno utemeljevati, kar se je v praksi izkazalo za dobro. O celodnevni osnovni šoli je treba razmišljati

kot o izhodišču osnovnošolskega razvoja, saj so se prav v njej izoblikovale prvine, na katerih temelji novi program življenja in dela osnovne šole. Tam, kjer je celodnevna šola zaživela tako, kot je bilo predvideno, govorimo o resničnem podružljanju vzgoje in izobraževanja itn.

Ne samo na republiški ravni, temveč tudi v občinah naj bi ob desetletnici pregledali med drugim tudi dejavnost svojih koordinacijskih odborov za uvajanje celodnevne osnovne šole in preverili, v katerih občinah je zaradi pomanjkanja denarja zaostalo ustanavljanje celodnevne šole ali pa so se pojavili predlogi, da bi ubrali staro pot k polndnevni šoli.

Na vse to so opozarjali na nedavni seji Koordinacijskega odbora za uvajanje celodnevne osnovne šole pri predsedstvu Republiške konference SZDL Slovenije in hkrati podprli vsebinsko zasnovano posvetovanje ob desetletnici celodnevne osnovne šole, ki jo je pripravil Zavod SRS za šolstvo. Po tej zamisli naj bi dopolnilemi teoretičnemu delu posveta sledili v drugem — popoldanskem delu — ogled in posveti na več celodnevni šolah, kjer naj bi se učitelji, učenci, starši in predstavniki družbenih dejavnikov pogovarjali o posamičnih vprašanjih, npr. o sodelovanju šole in okolja pri zagotavljanju možnosti in uresničevanju

zagotovljenega programa, o samoupravi učencev v celodnevni šoli, prožni organizaciji celodnevne šole, o delovni vzgoji, motivaciji in usposabljanju učencev za delo v celodnevni šoli idr. Člani odbora so se tudi strinjali s predlogom, da bi ob desetletnici podelili priznanja šestim osnovnim šolam, ki so februarja 1975 prešle na celodnevno organizacijo dela, pa tudi nekaterim občinskim koordinacijskim odborom ter družbenim in strokovnim delavcem, ki so veliko pripomogli k uveljavljanju in razvoju celodnevne osnovne šole.

Vzgoji za ohranjanje revolucionarnih tradicij v osnovnih šolah je namenil koordinacijski odbor na tej seji posebno točko, razpravljanje pa se je nadaljevalo na podlagi sklepov prejšnje seje. Videti je, da ni ostalo samo pri opredelitvah do načelnih vprašanj, temveč da se nekateri sklepi že tudi uresničujejo. Tako pripravljajo Zavod SRS za šolstvo razčlenitev stanja na tem področju, za prihodnje leto pa pogovore s prosvetnimi delavci o sodobnih vprašanjih družbenega, gospodarskega in političnega življenja pa tudi o nekaterih preloženih pojasnitvah vprašanjih iz polpretekle zgodovine.

Praviloma bi morala dati posodobljena šola več možnosti za vzgojo, saj je na primer problematika vzgajanja v duhu revolucionarnih tradicij vključena v celoten vzgojno-izobraževalni sistem, pa tudi vzgojni smotri so uvrščeni v učne načrte vseh predmetov in interesnih dejavnosti. Kljub temu pa še zmeraj prevladuje mnenje, da je vzgoja v naših šolah zanemarjena, da zaradi izobraževalnih ciljev pozabljamo na bistveno. Nekateri iščejo vzroke za to v prenatrpanosti učnih načrtov, drugi v zastareli organiziranosti učiteljevega dela, tretji v premajhni usposobljenosti učiteljev za delo na vzgojnih področjih pa tudi v tem, da imajo učitelji premalo idejno-politične podpore zunaj šole. Skratka, vzrokov je veliko, nasprotij in slabosti, ki jih mladi opažajo v vsakdanjem življenju, pa seveda ne more ublažiti samo šola. Velikokrat se povežejo med seboj in vplivajo na mlade veliko močneje kot besede, nasveti in želje učiteljev in staršev. Morali pa bi jih odpravljati sočasno — z veliko volje in znanja pa tudi ob jasni predstavi o tem, kako kaj izpeljati.

MARJANA KUNEJ

ŽUŽEMBERK

Osnovna šola poimenovana po 7. korpusu

V Žužemberku na Dolenjskem so 24. novembra slovesno poimenovali tamkajšnjo osnovno šolo po 7. korpusu NOV in POJ in tako izrazili tudi priznanje kraju, ki se je v narodnoosvobodilnem boju odlikoval po mnogih partizanskih bojih. Odprli so tudi nov prizidek šole, ki bo vsaj delno izboljšal delovne razmere, denar, potreben zanj, so zbrali občani s samoprispevkom.

Na slovesni prireditvi, ki jo je obogatil kulturni spored, je številnemu občinstvu spregovoril Janez Vipotnik, nekdanji komisar 7. korpusa. Poimenovanje šole po 7. korpusu ni naključje, je le skromna oddolžitev v spomin vseh njegovih borcev, ki so se v teh krajih bojevali in umirali za svobodo in pravico. Med njimi so bili poleg borcev 14., 15. in 18.

divizije, dolenskega, belokranjskega, notranjskega in istrskega odreda, avstrijskega bataljona, italijanske brigade Fontanot in italijanske divizije Garibaldi tudi borci iz Žužemberka in okolice.

Janez Vipotnik je na kratko pojasnil, kako je korpus deloval v narodnoosvobodilnem boju in kako je izpolnjeval svoje kulturno in politično poslanstvo. Poudaril je, kako prav žužemberška šola zgledno prenaša izročila narodnoosvobodilnega boja in med drugim dejal: »Le tista šola, ki v vse svoje učne predmete vpleta domovinsko vzgojo, lahko dobro izpolnjuje svoje odgovorno poslanstvo. V tem času našega razvoja moramo namenjati vzgoji in izobraževanju posebno pozornost. Ni je večje sile na svetu, v dobri in slabem, od sile, ki jo predstavlja

človekovo znanje! Znano je, da so naložbe v izobrazbo, vzgojo in kulturo, najboljše naložbe. Pri vzgoji v naši družbi ureditvi ne smemo pozabiti še nečesa: da oblikujemo mladino in delovne ljudi v sistemu, kjer vsak posameznik razpravlja, odloča, usmerja, vodi, se vzporeja in upravlja na vseh področjih gospodarske in politične težjih časih, kako so obravnavani vzgojni procesi. Ali so bistveni sestavni del vsega gospodarskega in družbenopolitičnega razvoja ali jih še zmeraj štejemo med proračunsko porabo? Ali sledijo, dosledno, ne glede na trenutna politična nihanja in gospodarske težave tistim vzgojnim načelom, ki smo jih izoblikovali v najtežjih dneh naše revolucije, ali odstopajo od njih? Se zavedamo izjemne odgovornosti pri oblikova-

nju mladega človeka, ki bo moral nadaljevati pot, za katero je bilo žrtvovanih toliko človeških življenj? Upoštevati moramo, da bodo rodovi, ki se zdaj šolajo, uresničevali svoje delovno poslanstvo že v tretjem tisočletju našega stletja, se pravi v času, ki bo zahteval od vsakega in v vsakem delovnem mestu mnogo več znanja kot doslej.

Upam, da večina vzgojno-izobraževalnih organizacij tako razume svoje odgovorno poslanstvo, zato nikoli ni dovolj poudarjena izjemna vloga, odgovornost, pa tudi izjemna vrednost prosvetnih delavcev in njihovega dela. Zato moramo nenehno poudarjati, kako potrebna je družbena skrb za vzgojo in izobraževanje kot za bistven sestavni del vsega našega delovanja in razvoja.«

VIDA MOHORČIČ ŠPOLA

PROSVETNIM DELAVCEM ŽELIJO

ORIS LIPUŽIČ:

Ustreznejše gmotno priznanje za delo!

Za preteklo leto je bilo značilno priznavanje za hitrejše odpravljanje porazmerij med osebnimi dohodki učiteljev in osebnimi dohodki drugih delavcev z enako stopnjo strokovne kvalifikacije. Popravili pa bi tudi neutemeljene razlike v pridobivanju dohodka med istovrstnimi solami v republiki in celo znotraj občin.

Menim, da je treba čimprej oceniti, kakšen standard zmoremo v vzgojno-izobraževalni dejavnosti spriti družbenega proizvoda, ki ga potrebujemo, skratka, kolikšen delež lahko namenimo šolstvu. Temu moramo prilagoditi naše želje in obseg programov. Vedeti moramo, da ni vmesni razvojni cilji so mogoči glede na dolgoročne cilje razvoja. Zato je nujno ponovno ovrednotiti merila za financiranje šol, pa tudi možna solidarnostna sredstva. Cena izobraževalnih programov mora biti stvarna, če hočemo uresničevati svobodno menjavo dela tako, da bodo izvajalci enakopravni uporabnikom.

Učinkovitost in kakovost izobraževanja sta odvisna od marsičesa, ne le od motiviranosti za delo, le-ta pa tudi od osebnega dohodka.

Preobrazba vzgoje in izobraževanja poteka že četrto leto. Kljub ne-izvedbenim težavam (racionalizacija šolske mreže, ustreznost opreme, med splošno in strokovno izobrazbo, obseg praktičnega dela, posodabljanje opreme itd.), ki jih bomo nedvomno postopno odpravili, dobiva nova srednja šola podobo v skladu s temeljnimi cilji reforme. Lahko trdim, da so zasnove in smotri preobrazbe šolskega sistema v mnogih razvitih državah sveta precej podobni našim. Zato nas ne smejo prestrašiti enostranosti v nekaterih kritikah in podcenjevanje doseženega.

Pri načrtovanju dolgoročnega razvoja šolstva bi bilo smotno še bolj sistematično spremljati spoznanja pedagoške prakse ter izsledke strokovno-raziskovalnih dognanj v spremenjenih družbenih, gospodarskih in tehnoloških razmerah doma in v svetu.

V letu 1985 in v prihodnjem srednjeročnem obdobju bomo namenili posebno pozornost izobraževanju ob delu, ki mora postati enakovredna sestavina usmerjenega izobraževanja.

Prosvetnim delavcem želim v letu 1985 ustreznejše gmotno priznanje. Zahtevne vzgojno-izobraževalne naloge, ki jih opravljajo. Hkrati pa, da bi kot doslej delali z osebnim zadovoljstvom in življenjskim optimizmom, ki je in zmeraj bo odlika pedagoškega poklica.

OGDAN KAVČIČ:

Da bi zavzeto premagovali težave!

Leto 1984 je bilo tudi v vzgoji in izobraževanju razgibano. V srednjem usmerjenem izobraževanju je prvi rod učencev vpisan v zadnji letnik po novih programih. Tako polagoma dobivamo bolj zaokroženo sliko o tem, kaj je usmerjeno izobraževanje v srednjem šolstvu prineslo in kakšne so pomanjkljivosti. Opravljene so bile tudi prve analitične raziskave. Lahko ugotovimo, da reforma ni bila zgrešena, da je dosegla veliko predvidenih ciljev, obenem pa se je pokazalo tudi mnogo raznih pomanjkljivosti in nedoslednosti. Kaže, da ciljev nismo mogli zlasti pri usposabljanju za delo, saj pri uresničevanju nalog delovne prakse ni vse potekalo tako, kot bi moralo. Ponekod je bilo precej težav zaradi mreže šol. Pouk je mogoče kakovostno in smotno organizirati v večjih šolskih središčih, to pa obenem pomeni, da v manjših krajih, tam, kjer je manj učencev, ni mogoče imeti pouka v toliko programih, kot bi želeli (zlasti kot želijo starši). Očitno smo premalo priznali tudi za usposabljanje učiteljev v srednjem šolstvu. Vedno znova se vračamo k ugotovitvi, da je kakovost pouka odvisna predvsem od učitelja. Tudi programi nekaterih predmetov niso najboljši. Pomanjkljivosti so sorazmerno dobro znane in preučene, gre le za to, ali jih bomo mogli in zmogli odpraviti. Na nekaterih področjih so že oblikovani predlogi, tako je npr. v vprašanju razdrobljenosti posameznih izobraževalnih skupnosti, drugod pa bo treba predloge potrebne sprememb še oblikovati.

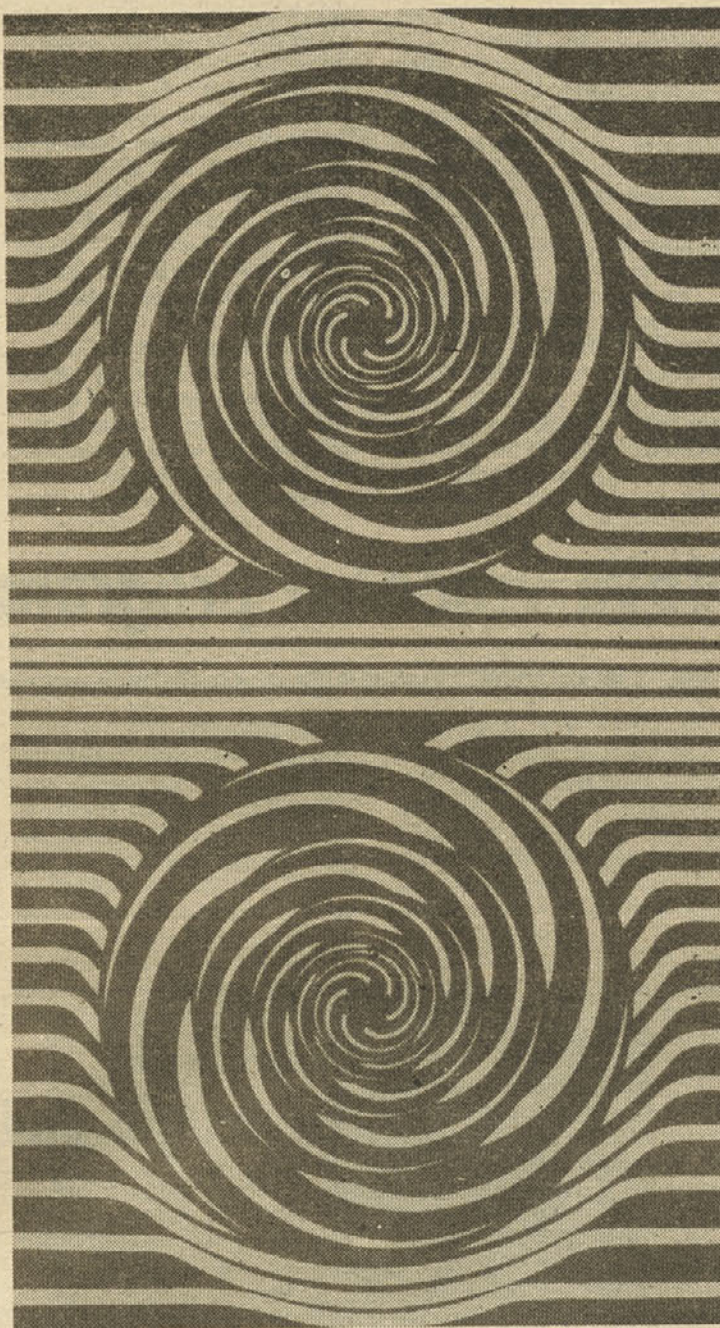
V letu 1984 je bilo precej pozornosti namenjene tudi pripravi začetek usmerjenega izobraževanja na višjih in visokih šolah, s katerimi smo začeli v naslednjem študijskem letu. Poudarek je bil na pripravi vzgojno-izobraževalnih programov, na njihovem usklajevanju in na odpravljanju pomanjkljivosti. Tudi tu smo v stiski s časom, saj bi morali biti vsi programi sprejeti do objave razpisa za vpis. Lahko ugotovimo, da je pri pripravi predlogov novih vzgojno-izobraževalnih programov v večini posebnih izobraževalnih skupnosti najpomembnejše bilo odpravljanje. Nekaj zamude pa je na področju družboslovja in pedagoškega šolstva: na teh področjih izobraževanja je bilo tudi največ težav, posebej pri pedagoškem šolstvu, kjer še vedno niso razčiščena vprašanja.

V vzgoji in izobraževanju se je tudi letos nadaljevalo usklajevanje med republikami in pokrajinama. Razburjenje okrog skupnih jeder se nekoliko pomirilo, saj smo si zagotovili potrebno stopnjo samostojnosti. Je pa še več drugih pomembnih vprašanj in razlik. Tako so npr. v nekaterih republikah že uvedli petletno srednje šolanje za programe, za katere v Sloveniji vztrajamo pri štiriletnem šolanju. Tudi na tem področju se bo delo nadaljevalo.

Kar zadeva gmotne možnosti za celotno usmerjeno izobraževanje, pa moramo za celotno vzgojo in izobraževanje, leto 1984 ni bilo ugodno. Delež družbenega proizvoda za to področje se je še nadalje zniževal. Ocenjujemo, da je že dosegel in verjetno tudi presegel kritično mejo. Pri tem ne smemo pozabiti na zaostajanje osebnih dohodkov zaposlenih, temveč tudi za uki-

nitev potrebnih naložb, za zaostajanje pri opremljanju šol z učili, za le polovično poravnano amortizacije itd. Kar precej podatkov govori, da vse to ogroža kakovost izobraževanja, in da se bo ta še slabšala, če se bo tak odnos družbe do šolstva nadaljeval. Za zdaj ne kaže, da bi bilo v letu 1985 bistveno boljše. Težko bo zagotoviti vsaj letošnjo raven in preprečiti še poslabšanje gmotnega položaja vzgoje in izobraževanja. V tem imamo prosvetni delavci enako usodo kot delavci v nekaterih drugih družbenih dejavnostih. Verjetno bomo morali prav prosvetni delavci odločneje seznaniti druge družbene dejavnike, da se bo ob takšnih gmotnih razmerah kakovost izobraževanja znižala pod kritično mejo, če ne bodo storjeni odločilni ukrepi. Ti ukrepi so lahko ali povečanje deleža izdatkov za vzgojo in izobraževanje v družbenem proizvodu ali pa zmanjšanje pravic občanov (zmanjšanje vpisa, ukinitve nekaterih šol ali programov, zmanjšanje števila zaposlenih v vzgoji in izobraževanju itd.). Tako imenovane »notranje rezerve« so v šolstvu očitno skoraj izčrpane. So še nekatere, toda ne tolikšne, da bi lahko bistveno vplivale na gmotne razmere.

Težav je torej še zmeraj veliko. Vsem delavcem v vzgoji in izobraževanju želim, da bi jih v letu 1985 zavzeto reševali skupaj z drugimi odgovornimi dejavniki in da bi bili pri tem čimbolj uspešni. Želim pa vsem tudi mnogo osebne sreče in zadovoljstva!

Delo ak. slikarja Nedeljka Pečanca, 5. triennale sodobne jugoslovanske grafike, Bitola, oktober 1984

Posebno voščilo upokojenim kolegom

Na upravo našega glasila je zadnje čase prišlo precej pisem, ki niso namenjena javni razpravi. V njih se na trpek način zrcalijo razmere, v katerih živijo upokojeni prosvetni delavci.

- Prosim, da mi v letu 1985 ne pošiljate več Prosvetnega delavca. Sem upokojena in ne zmorem stroškov za časopis. Z. P.
- Razmere so se tako zaostrele, da moram med drugim odpovedati tudi naše strokovno glasilo. D. B.
- Zaradi bližnje upokojitve in gmotnih težav odpovedujem glasilo. A. V.
- Zaradi upokojitve odpovedujem Prosvetnega delavca. Vzrok: pokojnina znaša le 40 odstotkov dosedanjega osebnega dohodka. R. S.
- Odpovedujem Prosvetnega delavca, na katerega sem bila naročena 31 let. Večkrat sem v njem našla razvedrilo in odgovor zase, zato iskrena hvala! T. J.
- Prosim, da mi prenehate pošiljati glasilo. Sem že sedem let v pokoju in si vseh časopisov ne morem več privoščiti. Z. M.
- Zaradi gmotnih razmer sva z možem pred meseci odpovedala večino časopisov. Vendar sva Prosvetnega delavca zelo pogrešala, zato ga ponovno naročava. D. V.

Kaj nato rečem ob vseh teh prizadetih, a prijaznih besedah? Ne vemo, kaj bi vam povedali, da bi vam bilo lažje. Želim vam, da bi vas pred novim letom vaši še aktivni kolegi in učenci ljubeznivo povabili medse, se vam znova zahvalili za desetletja požrtvovalnega dela in vam voščili zdravja in sreče v novem letu. Mi pa vam posebej želimo veliko sonca, lepih trenutkov in doživetij, ki preženejo sivino, tesnobo in osamljenost.

Naši upokojeni kolegi in kolegice — srečno 1985!

ob
novem
letu

KAJ SI ŽELIJO PROSVETNI DELAVCI

Da bi bilo učiteljevo delo bolj spoštovano!

Ob nedavnem srečanju so prosvetni delavci Pomurja takole izoblikovali svoje želje:

- Da bi bilo učiteljevo delo bolj plačano. Družba naj bi ga bolj spoštovala in učiteljem vrnila zaupanje v svoj poklic.
- Da bi se tudi drugi zavedali svoje odgovornosti za vzgojo otrok prav tako kot učitelj.
- Da bi se v novem letu končno sestali tisti, ki nam nalagajo naloge, in tisti, ki odmerjajo denar, ter se uskladili pri delitvi dela in denarja.
- Da bi tudi na naši šoli dobili dodatne učilnice, telovadnico in sodobnejšo opremo.

Anica Dražnik

VSEM OTROKOM ENAKE MOŽNOSTI RAZVOJA

- Da bi vsi otroci ne glede na kraj in občino imeli enake možnosti za razvoj. Tudi občinski šol naj bi ne bilo več, saj imamo enoten slovenski program.
- Da bi zaživela svobodna menjava dela. Šole naj bi dobile nadomestilo za svoje delo po ovrednotenem delovnem načrtu, po enakih merilih za vso republiko. Družba naj ne le moralno, marveč tudi gmotno pravilno vrednoti učiteljevo delo, saj se od lepih besed ne da živeti.
- Da bi bilo več pedagoških sestankov in manj čistega sestajanja, kjer je vse v naprej določeno. Administracija vseh vrst naj bi se manj vlekla v delo osnovne šole.

Milan Nekrep

RES BREZPLAČNO OSNOVNO ŠOLO

- Da bi bilo osnovno šolanje brezplačno za starše in da bi se solidarnost bolj konkretno uresničevala!
- Ob enotnih učnih programih naj bi se enotneje obravnavala delo in razvoj osnovnih šol v republiki. Enotnejše vrednotenje učiteljevega dela ne glede na občinske meje naj bi temeljilo na enotnih merilih za ocenjevanje vrednosti pedagoškega dela tako na razredni kot na predmetni stopnji in v celodnevni osnovni šoli.

Tone Znidarič

PRAVIČNEJŠE NAGRAJEVANJE

- V srednjih šolah naj bi se bolj uveljavila samoupravna vloga učencev, dejavnejši naj bi bili tudi pri pouku ob učnih oblikah in metodah, ki to omogočajo.
- Ker so programi srednjega usmerjenega izobraževanja prezahtevni, šole pričakujejo, da bodo pristojni odpravili ugotovljene pomanjkljivosti v predmetnikih in učnih načrtih, učbenikih in delovnih zvezkih.
- Zaježiti bo treba odhajanje pedagoških delavcev, zlasti še učiteljev strokovnih predmetov iz srednjih šol v proizvodnjo. Naglo naraščanje materialnih izdatkov slabi gmotni položaj srednjih šol, gmotni položaj učiteljev, dosega kritično točko. Izdelati bi morali enotnejša merila za delitev po delu na temelju ustreznega vrednotenja vzgojno-izobraževalnega dela.

Franc Huber

BOLJŠE MOŽNOSTI ZA DELO

- Učitelji so bili v letu 1984 bolj kot kdajkoli doslej prizadeti zaradi nizkega družbenega vrednotenja njihovega dela in zaradi razlik v gmoimem položaju glede na razvitosi občin. Zato želimo, da bi v prihodnjem letu začeli odpravljati te razlike in da bi zagotovili vsem učencem in učiteljem možnosti za uspešno vzgojno-izobraževalno delo.
- Učiteljem, vzgojiteljem in ravnateljem vzgojno-izobraževalnih organizacij pa želimo, da bi tudi v prihodnjem letu enako prizadevno in odgovorno opravljali zahtevne naloge v vzgoji in izobraževanju.

Ivanka Koren

dogodki
novosti

Jubilejno praznovanje

85 let Osnovne šole Toneta Čufarja
v Mariboru

Ob počastitvi dneva republike je Osnovna šola Toneta Čufarja v Mariboru-Pobrežje 24. novembra praznovala svoj visoki jubilej — 85-letnico obstoja: graditi so jo začeli marca 1899, odpri pa so jo že 19. novembra istega leta.

Med obema vojnama je to sedemrazredno ljudsko šolo obiskovalo vsako leto 400 učencev. Ob učinkovitem vzgojnem vplivu številnih naprednih učiteljev so se mnogi učenci pozneje pomembno uveljavili v delavskem gibanju in se že ob začetku vojne vključili v NOB. Okupator je leta 1941 preganjal večino zavodnih učiteljev — tudi iz te šole — in številne družine iz njenega okolja predvsem v Srbijo. Leta 1944 so pogostni bombni napadi na mesto zelo ovirali redni pouk potujočevalcev, zlasti ker je bilo šolsko poslopje delno poškodovano. Po osvoboditvi so ljudje z udarniškim delom odstranili posledice vojne, toda leta 1977 je samopriskrben pripomogel k temeljiti obnovi šole: v prizidku je 11 učilnic in kabinetov ter novi pridobitvi — telovadnica in šolska kuhinja — pa tudi staro poslopje je bilo povsem preurejeno. Funkcionalno in estetsko so uredili okolje šole: igrišča in majhen spominski park s kipom Toneta Čufarja — stvaritev laste Zorko-Tihce.

Ta prirčna jubilejna slovesnost — pomembno praznovanje občine Maribor Pobrežje — je bila hkrati priložnost za tradicionalno vsakoletno izmenično srečanje kolektivov treh šol — z Jesenic, iz Ljubljane in Maribora — imenovanih po tem znanem revolucionarju in delavskem književniku. Tako ta »Čufariada« je 18 let z izmenjavo pedagoških izkušenj, s poglobljanjem medsebojnih odnosov in ohranjanjem tradicij NOB bogati izobraževalno-vzgojni proces. Prireditev so popestrili domiselno izbran kulturni spored učencev in tri razstave. V šolskem poslopju si lahko ogledamo lične izdelke izvirno oblikovane pri interesnih dejavnostih, v tovarni Svila številne likovne stvaritve pestre motivike v živahnem koloritu in v raznih tehnikah — dela 11 učencev omenjenih treh šol in Osnovne šole Milan Sörgo iz Opatja (v bližini Buj), starinskega istrskega mesteca, ki je že nekaj let pobratena s to pobreško šolo. Ekspozite bodo prenesli še v MTT in v podjetje Stavbar, ker so te delovne organizacije pokroviteljice šole Toneta Čufarja. Ob jubileju so prejeli priznanja učitelji, ki poučujejo na tej šoli že 20 in 25 let pa tudi razne ustanove, organizacije in podjetja za dolgoletno uspešno sodelovanje.

Prirčno praznovanje je vsebinsko obogatila tudi razstava del likovnih pedagogov, ki so v raznih obdobjih poučevali na tej šoli: Ivana Petroviča, Ferda Mayerja, Rajka Šubica in sedanjega ravnatelja Ervina Kralja.

Rajko Šubice (1900—1983), potomec znamenite slikarske rodbine iz Poljan nad Škofjo

Loko, je študiral na Dunaju in Leipzigu. S študijskimi potovanji in z menjavo krajev je ustregel svojemu tihemu nemiru, iskaje srečo in prostor na soncu, toda šele po vojni se je za nekaj let ustalil v Ljutomeru, dokončno pa se je zasedel v Mariboru, kjer je poučeval na raznih šolah do leta 1962. Kot odlični grafik je subtilno, prav filigransko izražal risarske finise. Vabila ga je idilika podeželja, rad je upodabljal konje, njihovo sproščeno dinamiko in zvesto pomoč pri delu, kar dokazujejo ekspoziti z motivi oračev. S pestro paletto v akvarelu pa je upodobil lepoto obmorske krajine.

Ivan Petrovič (rojen 1905 v Ribnici na Pohorju) se je že na mariborskem učiteljskem zapisal likovni dejavnosti. Po diplomu na Višji pedagoški šoli v Zagrebu je kot likovni pedagog, vodja raznih šol in dolgoletni ravnatelj srednje tehniške šole desetletja vplival na estetsko vrednotenje mariborskih mladih rodov. Tokrat se je predstavil — kot znani akvarelist — v tej tehniki z motivi iz planinskega sveta. S prefinjeno likovno govorico prikazuje okamenelo lepoto strmih vrhov nad tihotno dolino zelenkaste Soče, idilo v okolici Kranjske gore in vabljivo zavetje ob Savinji nad Raduho.

Ferdo Mayer (rojen 1927 v Podovi pri Račah) je po diplomu na ALU v Ljubljani nadaljeval specialko za monumentalno slikarstvo. Leta 1954 je zapustil Maribor, poučeval v Kamniku do 1979, nato se je odločil za status svobodnega umetnika. Svojo bogato likovno bero pretežno s figuraliko simbolično izraženo subtilno doživeto resničnost — je letos septembra prikazal v mariborski Umetnostni galeriji, ko je po 30 letih spet razstavljal v domačem kraju: v šoli Toneta Čufarja pa akvarele pestrih motivov v živahnem koloritu. Monotipiji — različici tematike Golob miru — simbolizirata stiske v svetu.

Ervin Kralj, ki se je rodil leta 1939 v Slovenj Gradcu, je v Ljubljani dokončal šolo za umetno obrt, po diplomu na mariborski Pedagoški akademiji je več let poučeval likovno vzgojo na tej šoli, od leta 1980 pa je njen ravnatelj. Že več let zelo prizadevno deluje kot predsednik odbora za likovno dejavnost pri ZKO Maribor. Z dognano likovno govorico — pretežno z rjavo kredo — pa tudi s pestro paletto v raznih tehnikah prikazuje čar starožitnosti in svojevrstno lepoto odročnih dolin in hribovskih samot — vegaste bajte, opuščene kovačnice pa še trdne domove, ki kljubujejo utripu sodobnosti. Rad slika tudi obmorske krajine, marine in življenje pod morsko gladino. Tokrat so na ogled njegovi motivi iz mariborskega Lenta, upodobljeni z rjavo kredo, ki prefinjeno izražajo plastičnost in prepletanje svetlobe in sence.

Razstava v šolskem poslopju, ki privablja obiskovalce s pestro tematiko in likovno dognanostjo, bo odprta do 22. decembra.

GEMA HAFNER

Učitelj v samoupravni šoli in družbenem okolju

Pred desetimi leti je Pedagoška akademija v Reki, predhodnica sedanje Pedagoške fakultete, začela s posvetovanji Učitelj v sodobnih procesih vzgoje in izobraževanja. Posvetovanja so vsako leto v novembru in imajo vsakič ožje opredeljen delovni naslov. Zagnani in vztrajni učitelji te ambiciozne pedagoške ustanove pri nas so ohranili posvetovanje »pri življenju«, po vsakem posvetovanju pa izdajo zbornik gradiva. Pri nas je bilo doslej že več poskusov, da bi organizirali in ohranili tematske posvete, vendar so razen reškega vsa druga ugasnila, še preden so se zmogla ustriti in pritegniti pozornost širše strokovne in pedagoške javnosti.

Letošnje deseto jubilejno posvetovanje z delovnim naslovom Učitelj v samoupravni šoli in družbenem okolju je bilo 22. in 23. novembra v Gospiču, kjer ima fakulteta delovno enoto za predšolsko vzgojo in razredni pouk. Zadnjih pet let je pokrovitelj posvetovanja vseučilišče

Vladimir Bakarič na Reki, ki pomaga organizatorjem gmotno in denarno tako pri izvedbi posvetovanja kot pri izdaji zbornika.

Prvo posvetovanje je bilo ožje, kvartnerske narave, a že naslednja so dobivala vse širše, jugoslovanske razsežnosti. Doslej so na teh posvetih sodelovali ugledni in priznani strokovnjaki s področja pedagoških znanosti iz vse Jugoslavije, zbornikom pa je odprta pot v vse pedagoške knjižnice. Iz naše republike že od vsega začetka redno sodeluje na posvetovanjih Pedagoška akademija v Mariboru, občasno pa tudi predstavniki Pedagoške akademije v Ljubljani, Pedagoškega inštituta in Katedre za pedagogiko Filozofske fakultete v Ljubljani.

Na letošnjem posvetovanju je sodelovalo okrog tristo udeležencev. Pisne referate ali sporočila je pripravilo 46 udeležencev. Iz Slovenije so sodelovali: dr. France Strmčnik z obsežnim besedilom Za večjo profesionaliza-

cijo izobraževanja učiteljstva, mag. T. Šeme s prispevkom Kadrovska sestava srednješolskih učiteljev v SR Sloveniji na prehodu in v usmerjenem izobraževanju in podpisani s prispevkom Razredni učitelj v sodobni osnovni šoli. Posvetovanje je bilo zelo obsežno, saj se je tematika raztezala od predšolske vzgoje, v osnovno šolo, srednje usmerjeno izobraževanje, visokošolski študij, v povezovanje šole z okoljem in še na druga področja. Tona celotnemu letošnjemu posvetovanju je dal dr. Nikola Potkonjak iz Beograda, ki je bil glavni poročevalec o temi Za večstranski lik in vsestransko izobraževanje učiteljev. Njegovo široko zastavljeno paletto vprašanj o tem, kako v današnjem času usposablja učitelje za sodobno in učinkovito delo v jutrišnji šoli, so smiselno dopolnili dr. Krešimir Bežić z Reke (Učitelj v samoupravni šoli), dr. Jovan Dordević iz Beograda (Odprta šola in učiteljeva vloga) ter dr. Adam Grubor iz Osijeka

(Učitelj v funkciji povezovalne šole in družbenega okolja). Preštevilni avtorji udeležencev, zgolj plenarna oblika posvetovanja, preveliko število referatov in poročil in samo dva časa so krivci, da se na dobro miselnem posvetovanju niso mogle izoblikovati prodorne misli ter da ni postavilo temeljnih postavk več razpravljalcev prav zdaj, ko se na trudimo poiskati najboljše tve šolstvu in izobraževanju naši samoupravni socialistični družbi.

Kljub vsemu je jubilejno svetovanje vendarle obogatilo jugoslovansko pedagoško in Pedagoški fakulteti na Reki limo, da bi taka posvetovanja pripravljala tudi v prihodnosti da bi le-ta postala sredstvo raziskovanja nerešenih pedagoških vprašanj in priložnost prenašanja naprednih pedagoških spoznanj.

MLADEN TANCER

Nova vrednost programov po novih izhodiščih

Z novim letom stvarno vrednotenje zagotovljenega programa

Glede na to, kako se je urešničeval družbeni plan naše republike v preteklem letu, so v Izobraževalni skupnosti Slovenije na novo izračunali, koliko denarja bi ob novih izhodiščih potrebovali za zagotovljeni program osnovnega šolstva in solidarnost v letu 1984. Z novimi podatki so nas seznanili na seji odbora za osnovno izobraževanje pri Izobraževalni skupnosti Slovenije, letošnjega 7. decembra.

Po novem izračunu naj bi se povečal letošnji dohodek v primerjavi z lanskim letom od 40 na 48 odstotkov, sredstva za materialne izdatke od 54 na 60 odstotkov, amortizacija pa bi ostala nespremenjena.

Odbor je tak predlog podprl, hkrati pa opozoril, da sredstva, vračunana za osebne dohodke, še zmeraj za 20 % zaostajajo za doseženim povprečjem osebnih dohodkov v slovenskem osnovnem šolstvu. Zagotovljeni program naj bi začeli realno vrednotiti v prihodnjem letu.

Za zagotovljeni program bi po novem potrebovali 10.128.448.000 din. V vseh občinskih izobraževalnih skupnostih pa ga bo mogoče uresničiti le tako, da bodo solidarnostno združili 791.678.000 din. Ta denar naj bi dobilo 18 občinskih izobraževalnih skupnosti.

Na tej seji je odbor za osnovno izobraževanje obravnaval tudi

planska izhodišča za vrednotenje skupnih programov občinskih izobraževalnih skupnosti in Izobraževalne skupnosti v prihodnjem letu. Pri ovrednotenju zagotovljenega programa naj bi v letu 1985 pri izračunu dohodka v cenah storitev upoštevali lanski povprečni bruto osebni dohodek na zaposlenega v osnovnem šolstvu naše republike. Tako naj bi se dohodek v cenah storitev v ce-

loti povečal za 88,6 %: od tega naj bi namenili 47,7 % za višje osebne dohodke, 27,7 % pa za uskladitev ocenjenega povprečnega dohodka v letu 1984. Za materialne stroške bo 50 % več denarja, za amortizacijo pa 54 %.

Po novih izhodiščih je izračunana tudi vrednost zagotovljenega programa za leto 1985: ta znaša 19.190.678.000 din. Zato

da bo 18 občinskih izobraževalnih skupnosti lahko uresničila svoj program, bo treba za 1.367.607.000 dinarjev dodatnih sredstev ali 7,1 % višje celotnega zagotovljenega programa osnovnih šol. Vrednosti za leto 1985 bodo dokončno določene januarja prihodnjega leta, ko bodo znani podatki sredstev za solidarnost, zbrani v letu 1984.

TITOVO VELENJE

Že drugič podelili Šilihova priznanja

V petek, 28. septembra, so na slovesni seji skupščine Občinske izobraževalne skupnosti Velenje v Kulturnem domu v Titovem Velenju podelili Šilihove plakete, značke in priznanja ter priznanja Občinske izobraževalne skupnosti pedagoškim delavcem in vzgojiteljem, ki s prizadevnim delom dosegajo na svojem področju precejšnje uspehe in se tako zahvalili za njihov trud in skrb za vzgojo in izobraževanje mladih.

Priznanja podeljujejo tistim tovarišicam in tovarišem, ki so ostali zvesti Šilihovemu izročilu in jim poklic pomeni poslanstvo. Poklic, v katerem sta zgled in človečnost pomembnejša kot pri katerikoli drugem delu, je med drugim dejal predsednik

Odbora za priznanja Karel Kordeš.

Pomen učiteljevega dela je v slavnostnem govoru še posebej poudarila predsednica OK SZDL Nada Zavolovšek-Hudarin, ki je obenem opozorila tudi na nekatera nerešena vprašanja in težave, ki pestijo vzgojo in izobraževanje.

»Razvijanje učenčeve sposobnosti, da kritično presoja svet, da se prebija do samostojnih spoznanj in stališč do vprašanj družbenega razvoja in družbenih odnosov, da zna in hoče svet, tudi spreminjati v skladu s hotenji temeljnih delovnih in demokratičnih sil ter njihovim stremeljenjem po napredku, miru in enakopravnosti in ustvarjalnem sožitju, mora biti vzgojno-izobraževalni cilj, ki ga je treba zasledovati, če želimo uspešno izvajati preobrazbo šolstva.

Nenotnost ali različen odnos delavcev, staršev in učencev, zlasti učiteljev do dogovorjenih, načrtovanih sprememb v sistemu vzgoje in izobraževanja, pomeni razrednotenje dela mnogih, ki želijo korak naprej. Zato se ta nenotnost in nedoslednost pri doseganju reformnih ciljev kazeta tudi na našem področju. Vračanje k staremu je prav gotovo najlažja pot, toda ali je to lahko značajski poteza učitelja in vzgojitelja?

Ob poudarjeni odgovornosti učitelja in vzgojitelja pa prevečkrat pozabljamo na razmere, v katerih dela, na njegov družbenogospodarski položaj. Nikakor ne smemo vse breme vzgoje in izobraževanja prenesti na ramena pedagoških delavcev, ampak se moramo skupno zavzemati, da podružbljanje šole bolj odgovorno in hitreje uresničimo kot sedaj. Pogoji za to so učitelji, ki so ustvarjalni, vzorni in učinkoviti v svojem delu, to pa pomeni, da morajo biti plemeniti

ljudje, ljudje, ki so predani svojo znanju tudi pravo srečo, je med drugim dejal predsednica OK SZDL Hudarova.

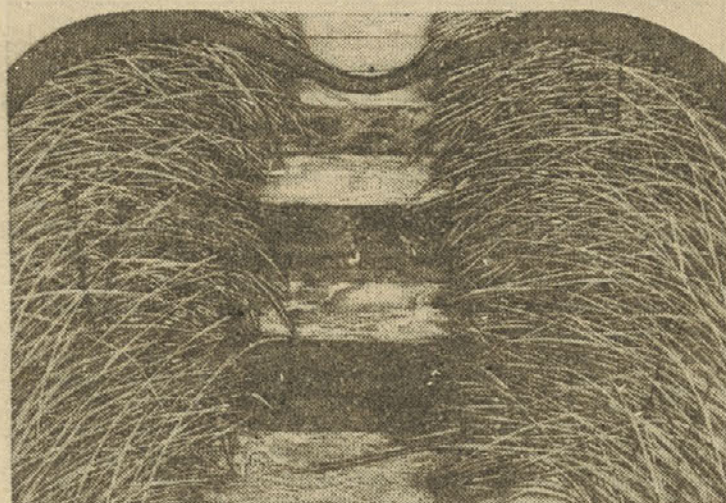
Predsednik Skupščine izobraževalne skupnosti Janez Zorč, predsednik Odbora za priznanja Karel Kordeš sta podelila priznanja.

Najvišje priznanje — Šilihova plaketo z nagrado za posebno uspešno dolgoletno delo na področju vzgoje in izobraževanja — so prejeli: Olga MEDVED, Anica PODLESNIK, Anica ŠULIGOJ in Silvester TAMARČIČ. Šilihove značke za posebno uspešno delo na področju vzgoje in izobraževanja so prejeli: dr. CENTRIH, Valči GOŠNJE, Emil HARTNER, Alojz MAHNE, Marjeta MAHNE, Marija MARTINŠEK, OSTROVRŠNIK, Rado PLATNIK, Milica PLATNIK, Cveta PUŠNIK, Mira VIDIČ, Anica ZAKRAJŠEK, Magda ŽIST.

Šilihova priznanja za posebno uspehe pri vzgojno-izobraževalnem delu so prejeli: Helena FUTA, Cirila GORŠEK, JOVAN, Sonja KOVAČ, rina NOVAČ, Irena PAVČIN, Marija PETERLIN, PUKL, Ida RING, VOVK, Danica ŽEVART, Anica ŽIBERT.

Podelili so tudi priznanja izobraževalne skupnosti Velenje posebne uspehe in sodelovanje pri razvijanju in izvajanju celotnega procesa vzgoje in izobraževanja.

Priznanja so prejeli: EMIL AMBROŽIČ, Rudi BOH, CENTRIH, Silva ČELIK, JERČIČ, Klub radioamaterov »Hinko KOŠIR«, Svet za ventivo in vzgojo v cestnem metu Velenje in Termotrna Soštanj, SREČKO PETERLIN.

Tinca Stegovec: Pogled skozi očala, reliefna barvna jedkanica in akvainta, eksponat na 5. trienala sodobne jugoslovanske grafike. Razstava je bila oktobra v Bitoli, zdaj pa so jo prenesli v Skopje. Na njej razstavljajo svoja dela 80 jugoslovanskih grafikov, od tega 20 slovenskih. Med nagradjenimi avtorji so tudi štirje Slovenci: Zdenka Golob, Stane Jagodič, Tinca Stegovec in Boris Zaplatil.

Kako živi slovenska šola v zahodnem zamejstvu

doma
drugod

Letošnjega septembra je potekal v Trstu že tradicionalni 20. seminar za vzgojitelje, učitelje in profesorje slovenskih vrtcev in šol v Tržaški pokrajini. Vsako leto ga pripravi Tržaško šolsko skrbništvo v sodelovanju z Republiškim komitejem za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo. Za tovrstne seminarje pa tudi za izmenjavo pedagoških svetovalec so se dogovorili leta 1964 v tedanji jugoslovansko-italijanski mešani komisiji. Slovenija je poslala svojega svetovaleca na Tržaško, Italija pa svojega na Koroško in na območje Buje v Istri. Dogovorili so se tudi za izmenjavo knjig, zlasti učbenikov in za organizacijo poučnih izletov za zamejske slovenske diake po Sloveniji in Jugoslaviji, za istrske Italijane pa po Italiji.

Ker bo prihodnje leto minilo že 40 let od obnove slovenskega šolstva v Italiji (na pripravo tega jubileja se slovenske šole že resno pripravljajo), je omenjeni jubilejni seminar v Trstu že sam po sebi vrednota, ki kaže dolgoročno politično voljo v odnosih med Jugoslavijo in Italijo, ki je zadnji dve desetletji — vse do najnovejšega časa — vztrajno odpirala mejo. Seminarju je bilo tedaj naloženo, da omogoči sprotno seznanjanje zamejskih šolnikov s pomembnimi dosežki slovenske kulture in znanosti, posebno z novimi pedagoškimi pogledi in prizadevanji v SR Sloveniji in Jugoslaviji. In to naloge, kljub občasnim kritičnim pripombam, seminar vendarle opravlja. V njegovih vsakoletnih programih pa je seveda največ pozornosti namenjene materinščini. Seminar so odprli letos za voljo 20-letnice še posebno slovesno. Slovesnost je začel Ciril Zlobec kot častni gost, ki je razmišljal o slovenski knjigi in svetu; sledil je sprejem za udeležence seminarja, ki ga je priredil naš generalni konzul v Trstu, potem smo poslušali slavnostne besede tržaškega šolskega skrbnika in predsednika našega Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo; slovesnost je s kratkim koncertom sklenil Koroški oktet.

Preden se lotimo orisa nekatereh dosežkov in problemov slovenske šole v Italiji, je treba — tako me uči izkušnja iz stikov z ljudmi na naši strani meje — poudariti nekatere temeljne pojme, ki smo jih zapisali že v naslovu in v uvodnem odstavku.

V naslovu smo zapisali sintagmo »slovenske šole«. Takemu poimenovanju oporekajo nekateri najbolj razmišljujoči ljudje na oni strani meje. Pravi, da ne gre za slovensko šolo, marveč za šolo s slovenskim učnim jezikom, kot se ji tudi uradno reče. V tem pa da je bistvena razlika, ki zadeva duha šole. Po predmetnikih in učnih načrtih je slovenska šola enaka italijanski, le da se slovenski šolarji poleg italijanske učijo še slovenščine. V posameznem razredu ima slovenščina prav toliko ur kot italijanščina, praviloma vsak dan po eno uro enega in drugega jezika. (Slovenščine imajo torej slovenski šolarji v Italiji precej več kot njihovi vrstniki v SR Sloveniji!). Ob tem dodatku slovenščine v predmetniku gre seveda še za nekatere prilagoditve učnih načrtov zemljepisna, zgodovinska...

Tudi pojmu »zamejski« se marsikateri slovenski izobraževalec v Italiji postavlja po robu, češ da je v nasprotju s prizadevanji po enotnem slovenskem kulturnem prostoru, da pojem zamejski včasih vključuje tudi nekatere drugorazredne vrstine, zlasti v vrednotenju kulturnih dosežkov. Nekoliko hudomušno še dodajajo, da smo z njihovega zornega kota zamejci mi v matični domovini.

V nadaljevanju smo potem

zapisali ime ustanove Tržaško šolsko skrbništvo. Gre za ustanovo, ki bi jo z mnogimi pridržki lahko primerjali z našim Zavodom SRS za šolstvo. Vendar je Skrbništvo skoraj samo upravno-administrativna ustanova. Velik del njegovih opravil se nanaša na razporejanje in nameščanje učiteljev in profesorjev, saj same šole pri tem nimajo nikarkršne vloge.

In še na nekaj je treba opozoriti. Kakor je izmenjava pedagoških svetovalec med Italijo in Jugoslavijo vendarle pomembna za razvoj šol obeh narodnostnih skupnosti, naše v Italiji in italijanske v Jugoslaviji, sta svetovalec uradno prostorsko omejena: naš le na Tržaško pokrajino in uradno ne more na Goriško, kjer so slovenske šole, italijanski svetovalec pa na koprsko območje in na Buje, ne more pa npr. v Pulj in na Reko, kjer so številnejša jedra Italijanov v Istri. Ta uradna omejitev izhaja iz nekdajne omejitve predvidenega Svobodnega tržaškega ozemlja, ki je zgodovinski anahronizem.

S temi in takimi pridržki bomo v nadaljevanju, zaradi izrazne racionalnosti, vendarle govorili o slovenski šoli v zahodnem zamejstvu.

Slovinci v Italiji, kot je znano, živijo v Deželi Furlaniji-Juljski krajini, ki ima določeno samostojnost. Deželna uprava ima tudi nekatere pristojnosti glede slovenskega šolstva. S tem se največ ukvarja Deželni šolski urad, ki ima nekatere pristojnosti podobne pristojnostim našega Republiškega komiteja. Sicer pa Slovenci v Furlaniji-Juljski krajini živijo v treh pokrajinah, Tržaški, Goriški in Videmski. Svojo šolo imajo na Tržaškem in Goriškem, v Videmski pokrajini, se pravi v Benečiji, Režiji in Kanalski dolini pa ne. Središčna zahteva v boju za t.i. globalno zaščito je zato v dokazovanju, daje nujno obravnavati vse Slovence v deželi enako, da jih ne gre razvrščati po pokrajinah, da je treba torej tudi Slovincem v Videmski pokrajini priznati pravico do izobraževanja, do šol v slovenskem jeziku. Povsem nesmiselno je, da ustrezen italijanski zakon nalaga vsem šolam dolžnost, da poskrbijo za ohranjanje materinščine otrok, ki se priselijo v Italijo od koderkoli, ne priznava pa te pravice svojim državljanom v Beneški Sloveniji, Režiji in Kanalski dolini.

Vse bolj razvejen šolski sistem

Slovenski šolski sistem na Tržaškem in Goriškem je sorazmerno dobro razvit, v zadnjih letih pa tudi vse bolj razvejen. Naj ga na kratko orisemo.

Na Tržaškem deluje 30 slovenskih otroških vrtcev, ki tačas vključujejo nekaj manj kot 500 otrok. V 30 delujočih osnovnih šolah je letos skoraj 1100 otrok. V vrtce in osnovne šole se je vpisalo nekaj manj otrok kot pred letom dni, vendar bomo o tem več spregovorili kasneje.

Slovenska osnovna šola v Italiji je organizirana tako kot italijanska: je petletna šola z razrednim poukom, organizirana v sklopu petih didaktičnih ravnateljstev; tri od njih imajo sedeže v zaledju Trsta, v Dolini, na Opčinah in v Nabrežini, dve pa v mestu, pri Sv. Jakobu in pri Sv. Ivanu.

Osnovnošolci se vpisujejo v triletno obvezno in splošnoizobraževalno srednjo šolo, ki jo imenujejo tudi nižja srednja šola. Takih je sedem. Sedeži so: Sv. Jakob, Sv. Ivan, Rojan (v mestu), v zaledju pa so srednje šole v Dolini, na Opčinah, na Proseku in v Nabrežini.

Osnovna in nižja srednja šola skupaj torej predstavljata osemletno obvezno splošnoizobra-

ževalno šolo, ki ustreza naši osemletki.

Potem so še štiri višje srednje šole, vse v mestu: Licej France Prešeren, ki približno ustreza našim nekdanjim gimnazijam, ima pa ob realnih še klasične vzporednice. Po številčnosti Liceja sledi ali pa ga celo presega Trgovski zavod Žiga Zois. Učiteljske se imenuje po Antonu Martinu Slomšku in ima v svojem sestavu tudi triletni tečaj za vzgojitelje. Med višjimi srednjimi šolami je učiteljske edina štiriletna šola, druge so petletne. Najmanjša je strokovna tehniška šola Jožef Stefan, ki je zadnji čas presegla raven poklicne šole kovinarske, kemijske in TV mehanike smeri in se je razvila v popolno srednjo šolo, na kateri se kot na drugih srednjih šolah izobraževanje konča z maturo. Šola Jožef Stefan je ena najpomembnejših pridobitev slovenske skupnosti v zadnjih letih.

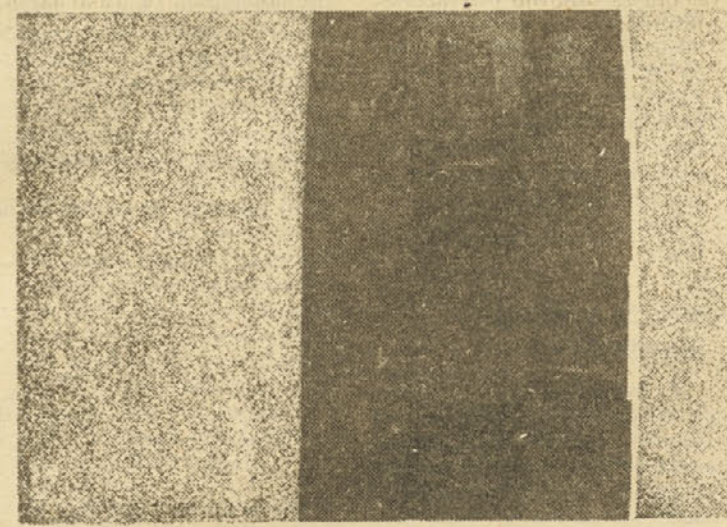
V nižjih in višjih srednjih šolah je trenutno nekaj več kot 1700 dijakov, tako da obiskuje slovenske vrtnice in šole na Tržaškem približno 3300 otrok in mladostnikov, polovica tega števila pa še na Goriškem, kjer je šolski ustroj od vrtcev do višjih srednjih šol enak kot na Tržaškem, z jedrom v Gorici in Dobrodo. V Beneški Sloveniji, ki v zadnjem desetletju doživlja pravi narodnostni preporod, pa mimo dragocenih zasebnih izobraževalnih pobud v slovenskem jeziku (deloma tudi v narečju) legalnega slovenskega šolstva ni. To pa je v boju slovenske narodnostne skupnosti v Italiji za obstoj in razvoj ta čas eden ključnih problemov in zahtev v

korist slovenski strani. Demografsko nazadovanje je torej med Slovenci manj strmo. A to je le navidezna tolažba. Nazadovanje po naravi stvari bolj prizadeva manjšo skupnost in veliko ljudi zaradi tega zaskrbljeno gleda v prihodnost. Dodati kaže še zanimivo ugotovitev, da se število vpisanih hitreje zmanjšuje na podeželju kot pa v mestu.

Seveda se še zmeraj dogaja, da se prav vsi otroci ne vpisejo v slovensko šolo. Nov pa je pojav, da se v vrtcih in osnovni šoli pojavlja vse več otrok iz mešanih zakonov, med njimi tudi taki, ki ob vstopu ne znajo niti besede slovensko. To postavlja pred slovensko šolo nove probleme, saj nanje ni ustrezno pripravljena.

Premalo didaktičnih ravnateljcev

Resen problem didaktične narave je velika prostorska razdrobljenost osnovne šole, ki prinaša s seboj vsakršne težave. Didaktično obvladovanje šole z majhnim in zelo majhnim številom učencev (ponekod jih lahko preštejemo na prste) zahteva seveda dobro usposobljenega in predanega učitelja, hkrati pa veliko organizacijskega dela in izpopolnjenega načrtovanja didaktičnih ravnateljstev. Tu pa je trenutno stiska največja. Za pet naštetih didaktičnih ravnateljstev, ki pokrivajo tudi večino vrtcev, je na voljo en sam didaktični ravnatelj. Kaj lahko stori? Lahko se samo vozi »po diagonali« iz Doline v Nabrežino in

Lojze Spacal: V čast žrtvam tržaške rižarne, 1972, barvni lesorez, Mednarodni grafični bienale Ljubljana, 1983

prizadevanjih za enakopravnost.

Število šolarjev vseh stopenj in vrst, ki obiskujejo slovenske šole v Italiji, utegne marsikateri bralca prijetno presenetiti, saj o dogajanjih v zamejstvu pravzaprav še zmeraj malo vemo. Gibanje tega števila že več let sistematično spremlja SLORI, to je Slovenski raziskovalni inštitut v Trstu. Znano je, da je bilo to število v prvih povojnih letih veliko večje. Enega največjih udarcev slovenski šoli po vojni pa je, kot se to čudno sliši, zadal informbiro. Sledi razkola, ki je tedaj nastal, so očitne še danes. A problem je še premalo raziskan. V prejšnjem desetletju je število vpisanih otrok spet iz leta v leto narasčalo. Vsako poletje in jesen se je bila in se še bje prava bitka, da bi se vpisal v slovensko šolo vsak slovenski otrok. Nekaj uspehov je bilo.

Zadnja leta je vpis v vrtnice in v prve razrede spet vsako leto nekoliko manjši. Poznavalci pripisujejo to demografskim gibanjem, padcu natalitete. Ta pojav resda še bolj prizadeva italijansko šolo in na videz je ugodno, da se odstotno razmerje med slovenskimi in italijanskimi šolarji na Tržaškem popravlja v

učiteljska. Učiteljski sta dve — eno v Trstu, drugo v Gorici. Zapisali smo že, da so višje srednje šole v Italiji petletne, le učiteljska so štiriletna. V zamejski javnosti pa učiteljske tudi sicer velja za nekakšno drugo ali celo tretjerazredno šolo. Zato se na učiteljska praviloma vpisujejo šibkejši absolventi nižjih srednjih šol. Učiteljske jih pri najboljši volji ne more dovolj usposobiti za vsakršne naloge v šoli. Če dodamo še šibko motiviranost učiteljskihnikov zaradi tega, ker po maturi včasih več let čakajo na zaposlitev, si lahko predstavljamo, kako resni so problemi slovenske osnovne šole v Italiji, z njimi pa tudi problemi slovenske skupnosti.

V srednjih šolah je položaj boljši. Naj tu popravim pogostno mnenje, da imajo šole v Italiji veliko manj pouka kot mi, da kasneje začnajo, prej nehajo in imajo veliko praznikov. Vse to drži, a pri tem je treba vedeti, da delajo šest dni v tednu in si v šolskem letu naberejo vsaj toliko, pogosto pa več šolskih dni, kot naše.

Težave z učbeniki

Velik problem slovenske šole v Italiji je oskrba z učbeniki. V Italiji učbeniki niso tako strogo predpisani kot pri nas. Na isto temo se pojavljajo na obsežnem italijanskem knjižnem tržišču pri različnih založbah različni avtorji z različnimi izvedbami. Učiteljski in profesorski zbori imajo pravico, da med vsem tem blagom izberejo najustrenejše. S slovenskim učbeniškim tržiščem pa si slovenski učitelji s tega vidika ne morejo dosti pomagati. Zato ni čudno, da se v zamejski šoli še najde učbenik, ki ga je potrdila in izdala Zavezniška vojaška uprava takoj po vojni. Sicer pa dobimo malone vse, kar smo kdaj po vojni izdali in izdajamo v Sloveniji. Uradna rešitev problema je prevajanje italijanskih učbenikov, ki jih potem založi in izda Deželni šolski urad v Trstu. To bi bilo mogoče izpeljati, če bi bilo dovolj prevajalcev. Še manj je slovenskih avtorjev, čeprav je res, da je v Trstu prav zadnja leta izšlo nekaj izredno lepih izvornih učnih knjig. Drugi problem je inflacija, ki prizadeva tudi Italijo; zaradi te in zaradi nekaterih birokratskih manipulacij v Rimu prav zadnja leta zmanjkuje tudi denarja za oblikovanje in izdajanje izvornih učnih knjig. Tako je zdaj v predalih Deželnega šolskega urada nekaj že odobrenih rokopisov avtorjev iz Slovenije in čaka na boljše čase. Slovenci v Italiji so ta problem prav letos uvrstili med trenutno največje politične probleme, ki zadevajo odnos države nasproti manjšini. Upamo, da bo kmalu rešen.

Ob vsem tem pa Republiški komitej za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo dovolj sistematično zalaga zlasti osnovno šolo z našimi učbeniki. Manj dosledno oskrbujejo z učbeniki tudi nižjo srednjo šolo, višja srednja šola pa se znajde, kot ve in zna. Zdi se, da je bilo lažje, ko so pri nas izhajali učbeniki za gimnazije, zdaj pa kaže, da so za njene potrebe učbeniki, ki jih izdajamo za usmerjeno izobraževanje, manj primerni.

Naš problem, problem matične domovine nasproti manjšini, je zdaj v tem, da sicer dajemo za učbenike, ki jih pošiljamo zamejskim šolam, precej denarja, vendar zaradi inflacije zadnji dve leti potrebe komaj še dohajamo. Tu bo treba že za prihodnje leto nekaj ukreniti.

Verjetno se zdaj ponuja vprašanje, kako je v tem spletu problemov s slovenščino. Tamkajšnje ocene imajo širok razpon in segajo od relativnega samozadovoljstva, do trditve o katastrofalnem stanju. Verjetno je

resnica nekje med enim in drugim. Zadevo bi bilo nujno širše razčleniti, vendar v tem članku to ni mogoče. Naj tu opozorimo le na resne probleme: del učiteljev in profesorjev pomanjkljivo obvlada slovenščino, na strahoten pritisk italijanskih množičnih občil na otroka in mladostnika, na majhne možnosti za razvijanje lokalnega pogovornega jezika in končno na zapiranje meje z naše strani, ki je tudi s tem v očitni zvezi. Vse to so problemi, ki bi jim morala posvetiti pozornost sociolingvistika, slediti pa dolgoročnejša načrtna akcija. Povedati kaže še, da take množice krožkov in vsakršnih obšolskih dejavnosti, ki so značilni za šolo v Sloveniji, slovenska šola v Italiji ne pozna. Pač pa so učenci in dijaki tam množično vključeni v glasbeno šolstvo, v bogate dejavnosti kulturnih in športnih društev, ki delujejo v mestu in na podeželju. Samo po sebi je razumljivo, da so narodnoobrambne narave kulturna društva, poudariti pa kaže, da imajo jasno začrtane narodnostne smotre tudi vse telesno-kulturne dejavnosti.

Zamejski starši v resnici živijo s šolo

Nekaj lepih prizadevanj naše zamejske šole pa bi kazalo posebej preučiti in tudi posnemati. Na primer skupne izlete osnovnošolskih otrok, učiteljev in staršev. Pa zimovanja, kakršna organizirajo srednje šole. In poletna središča, ki jih organizirajo za varstvo in vzgojo otrok med počitnicami, ponavadi na pobudo staršev. Zdi se, da zamejski starši bolj živijo s šolo — svojih otrok kot starši na tej strani meje. To se pokaže tudi tedaj, ko je treba braniti položaj slovenske šole prostorsko in drugače, kot npr. pred nedavnim na Katinari. Ali pa ob poimenovanju posameznih šol po naših pesnikih in pisateljih, ko starši ob svojih pobudah in s svojim denarjem pripravijo prava slavja gostoljubnosti. Starši imajo tudi po zakonu pravico sodelovati v t.i. razrednih, šolskih, zavodskih svetih in vplivati na delo šole.

Kakor se čudno sliši, pa je vendarle res, da se, če izvažamo raziskave SLORI, z vsakršnimi problemi slovenske šole v Italiji še najbolj ukvarja Sindi-kat slovenske šole, tako njegovo tajništvo v Trstu kot Gorici. Na njegovih dnevnikih redih se poleg stanovskih znajdejo prav vsi ključni problemi, ki zadevajo slovenski šolski sistem. Tako je npr. zadnje leto sindikat obravnaval predlog novih učnih načrtov za osnovno šolo in projekcijo visokošolskega izobraževanja učiteljev, ki je na vidiku, reformo višje srednje šole in še kaj. Tajništvo v Gorici si npr. sistematično prizadeva za odprtje oddelka tehniške šole itd. Treba je reči, da imajo tudi stališča sindikata precejšen odmev.

Naj na koncu omenimo, da je v Italiji pred vrati reforma višje srednje šole (po naše: srednje šole). Objavljeni dokumenti kažejo, da si jo zamišljajo zelo podobno kot mi usmerjeno izobraževanje, zlasti kar zadeva ocenjevanje razlogov zanjo in predvidenih ciljev.

Tako smo našli nekaj uspehov in težav slovenske šole v zahodnem zamejstvu. Res le nekaj in: bolj shematično, kot se zdi za bralca v matični domovini primerno. Ob tem pa kaže pritegniti tistim razmišljujočim ljudem onkraj meje, ki menijo, da je poleg slovesne proslave 40-letnice obnove slovenskega šolstva v Italiji leta 1985, potreben in nujen tudi temeljitejši znanstveni premislek o njenem zdajšnjem položaju in njenih bližnjih in daljnjih razvojnih možnostih.

SILVO FATUR

razpravljamo

Kako do učiteljev strokovnih predmetov

Učiteljski zbor Srednje koviarske strojne šole Tam Maribor je na seji, dne 28. 11. 1984 razpravljao o osnutkih VIP, objavljenih v Prosvetnem delavcu št. 16. in 17. V strokovni razpravi je sodelovalo 53 učiteljev. Kratek zapis pripomb, stališč in predlogov povzemamo v naslednjih točkah:

● Kakšnega učitelja si želimo z reformo visokega šolstva?

Pridružujemo se stališčem, da z novo organiziranostjo pedagoškega izobraževanja in vzgoje dokončno odpravimo preživelo gledanje, da je učitelj le prenašalec znanja. Učitelj v usmerjenem izobraževanju mora biti vsestransko motiviran za delo. Imeti mora široko kulturo in splošno izobrazbo. Predvsem mora poznati metodiko poučevanja in obvladati specialno metodiko svojega predmeta. Zato mora imeti predvsem pedagoško-psihološko izobrazbo, da bo lahko organiziral pouk, vzgajal in svetoval mladini in odraslim. Znati mora organizirati naravoslovne, kulturne, telesnovzgojne in obrambne dejavnosti. Poleg tega da opravlja temeljne obveznosti še svetuje mladim pri organiziranju svobodnih dejavnosti, in jih navaja na produktivno izrabo prostega časa. Sodeluje pri delu družbenopolitičnih organizacij, drugih organizacij in društev v šoli in v krajevni skupnosti. Vse to je sicer veljalo za učitelja osnovne šole, poslej bo moralo veljati za vse učitelje v usmerjenem izobraževanju.

Zato se učitelji Srednje koviarske strojne šole TAM na podlagi izkušenj iz dosedanjega dela zavzemamo, da v javni razpravi dokončno odpravimo umetno ločevanje »ali strokovnjak ali učitelj«.

Strokovni učitelj, ali bolj določno: učitelj praktičnega pouka, učitelj mehanike ali strojnih elementov, ali učitelj STM... že v naslovu svojega poklica, posebno pa s svojim delom združuje obe lastnosti: je učitelj in strokovnjak, ne pa učitelj ali strokovnjak. Iz narave učiteljevega dela logično sledi, da mora uporabljati znanje iz predmeta in znanje iz pedagoške stroke, posebej pa mora znati uporabljati sodobno učno tehnologijo, metode in oblike dela z mladino in odraslimi.

Zato se pridružujemo vsem tistim, ki menijo, da je v naši družbi treba z reformo vzgoje in izobraževanja določiti ustrežnejši položaj šoli in učitelju. Hkrati se zavedamo, da si boljši položaj v družbi šola in učitelj lahko izbojujeta le z bolj zavetim družbeno-političnim delom. Z večjo angažiranostjo v učiteljskih zborih in svetih šol, v delegacijah in delegatskih skupščinah. Učitelj je v dvojni vlogi: za ene je izvajalec, za druge pa uporabnik: predvsem pa mora sodelovati z drugimi delavci združenega dela v samoupravnih interesni skupnosti. Toda tudi za to delo se je treba izobraževati in nenehno usposabljanje.

● Kako daleč so pripravljeni osnutki novih VIP za visokošolsko izobraževanje učiteljev?

Po kritični preučitvi objavljenega gradiva ugotavljamo, da so v dosedanjih pripravah vse premalo upoštevane srednje strokovne šole, ki jim primanjkujejo učitelji vseh profilov. Strokovnih šol je več kot 60 %, v njih se izobražuje več kot 80 % vse mladine. V predmetniku strokovnih šol je od 22 do 30 predmetov. Dolej pa smo v javni razpravi zasledili komaj 10 objavljenih

programov. Vzemimo za zgled: — VIP za obramboslovje nima opredeljene usmeritve. V liku diplomanta pa gre za poklic obramboslovca. Kaže, da bomo še naprej brez ustreznega učitelja obrambe in zaštite. V vseh srednjih šolah ustreza komaj 5 % tovrstnih učiteljev.

— VIP za muzikologijo in umetnostno zgodovino sta v kulturni usmeritvi. Sprašujemo se, kdo bo poučeval umetnostno vzgojo, če tega učitelja ne bo v pedagoški usmeritvi.

— Programov za učitelja umetnostne vzgoje, biologije, zgodovine, obrambe in zaštite še ni v javni razpravi. Ta bi morala biti končana v začetku decembra. Prav tako še ni programa za učitelja računalništva. Računalništvo bi bilo lahko glede na število ur tudi smer v nekem drugem programu.

— Ugotavljamo, da se resno delo pri snovanju novih VIP pravzaprav še niti ni začelo. (Zdi se, da se bolj pripravljajo o mreži in razmeščitvah posameznih VIP, čeprav o njih javnost ni ustrezno obveščena.)

— Vse premalo je upoštevano, da je za razvijajoče gospodarstvo in družbene službe nastalo na vseh koncih SR Slovenije 137 šol raznih usmeritev, ki terjajo novo kakovost in količino v snovanju novih VIP za usmerjeno izobraževanje. Že dolgo pa je jasno, da je znanje neposredna proizvodna sila.

Zato nas preseneča, da med novimi VIP ni zaslediti učitelja praktičnega pouka. Tega je doslej uspešno izobraževala PA Maribor.

V vseh šolah v SR Sloveniji je 687 takih učiteljev ali 9,5 %. O številu organizatorjev PD-DP v vseh TOZD, pa inštruktorjev v centrih za izobrazbo in pri usposabljanju pripravnikov, niti nimamo razvida. Kdo bo te izobraževal in usposabljal, tudi ne vemo. Doslej jih je Delavska univerza, toda tudi ta potrebuje usposobljene učitelje.

Zato predlagamo, da se čimprej pripravi ustreznih VIP za učitelja praktičnega pouka, proizvodnega dela, organizatorja in inštruktorja.

● Ustreznega učitelja strokovnih predmetov je mogoče izoblikovati le s snovanjem interdisciplinarnih programov, programov za izpopolnjevanje in s specializacijo!

Menimo, da se Univerzi v Mariboru in znotraj nje Pedagoški akademiji Maribor ponuja zgodovinska priložnost, da zasnuje nove programe, ki bi jih znotraj Univerze izvajali interdisciplinarno. Za strokovne predmete bi izobraževalne tehnike in druge visokošolske organizacije, za splošnoizobraževalne in psihološko-pedagoške predmete in učno tehnologijo pa bi Pedagoška akademija Maribor.

Pedagoška akademija bi razvijala specialne metodike in znanstvenoraziskovalno delo na področju sodobnega pouka strokovnih predmetov.

Ogrodje bi bili predmeti, ki so v vseh šolah v skupni vzgojno-izobraževalni osnovi. Ti bi se delili na smeri za posamezne predmete v višjih letnikih. Posamezni predmeti ozkih strok in specialnosti v različnih poklicih pa bi se uvažali kot izbirni, z možnostjo izpopolnjevanja in specializacije v podiplomskem času.

Smernice za oblikovanje vzgojno-izobraževalnih pro-

ODMEVI NA JAVNO RAZPRAVO

Reforma pedagoškega šolstva — eno osrednjih vprašanj visokošolske reforme

V skladu z opredelitvami Predsedstva Republiške konference SZDL Slovenije, da morajo sveti Predsedstva sodelovati v razpravi o novih vzgojno-izobraževalnih programih, zaradi širšega družbenega preverjanja predlaganih rešitev in v skladu z akcijskim načrtom RK SZDL, je Svet za vzgojo in izobraževanje pri Predsedstvu RK SZDL na 9. seji, dne 10. decembra 1984 razpravljali o osnutkih programov pedagoške usmeritve pa tudi širše o izpeljavi reforme izobraževanja učiteljev.

Svet je tudi ob razpravi o preobrazbi pedagoškega šolstva izhajal iz dosedanje razprave in iz ocene, da je gmotni položaj vzgoje in izobraževanja kritičen, kar se zlasti kaže v neustreznem družbenogospodarskem položaju učitelja in v zaostajanju pri opremljanju vzgojno-izobraževalnih organizacij v skladu z zahtevami in smotri usmerjenega izobraževanja. V skladu z uresničevanjem programa gospodarske stabilizacije je treba tudi pripravo novih vzgojno-izobraževalnih programov in njihovo uvajanje povezati s stvarnimi materialnimi možnostmi in v letu 1985 in v naslednjem srednjeročnem obdobju. Pri tem pa svet ugotavlja, da je reforma pedagoškega šolstva eno osrednjih vprašanj visokošolske reforme, ki ima poseben narodni pomen. Dvigovanje izobraževalne ravni in pedagoške usposobljenosti učiteljev je pomemben dejavnik uresničevanja notranje pedagoške reforme, kar mora vplivati na večjo kvaliteto celotnega vzgojno-izobraževalnega procesa, s čimer se bo uresničevala zahteva po takšnem znanju delavcev v združenem delu, ki bo kakovostnejši dejavnik družbenega in gospodarskega razvoja.

Svet je na teh temeljih sprejel tale

stališča, predloge in usmeritve

1. Svet ugotavlja, da je dano v javno strokovno razpravo več kot 40 osnutkov dodiplomskih programov za izobraževanje pedagoških delavcev in da je bilo v zadnjem obdobju opravljeno izredno veliko dela, kar daje stvarno podlago za pravočasen začetek visokošolske reforme pedagoških delavcev. Kljub napredku pri pripravi teh programov pa je v osnutkih programov še veliko nedoslednosti, ki jih je treba opraviti pri preoblikovanju osnutkov v predloge na podlagi javne, strokovne in delegatske razprave. Svet meni, da je Strokovni svet posebne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev z objavo zasnov vseh osnutkov programov omogočil, da lahko poteka javna strokovna razprava v vseh okoljih; to bo pripomogla k strokovni ustreznosti programov, hkrati pa lahko pospešilo procese podružbljanja visokošolskega izobraževanja. Strokovna društva, uporabniki in izvajalci naj še bolj tvorno sodelujejo v javni razpravi in strpno oblikujejo predloge sprememb in dopolnitev osnutkov programov, razpravljajo naj tudi o dinamiki uvajanja programov in mreži pedagoškega visokega šolstva v SR Sloveniji.

2. Reforma pedagoških visokošolskih programov terja, da te oblikujemo še bolj v skladu s temeljnimi cilji: oblikovati enoten profil učitelja za osnovno in srednjo šolo, tako da bodo učitelji dobro ožje strokovno usposobljeni, družbeno široko razgledani in pedagoško ustrezno usposobljeni. Tak cilj narekuje oblikovalcem in izvajalcem pro-

gramov, da jih zasnujejo še bolj interdisciplinarno, tako da se bodo ožja strokovna znanja prepletala s pedagoškimi znanji, pri čemer je zelo pomembno, da se tako zasnuje tudi program pedagoške prakse.

3. V osnutkih programov so predmeti še vedno zelo razdrobljeni, v nekaterih pa je očitna tudi prevelika časovna obremenitev študentov. Svet priporoča, da se zmanjša število predmetov, da se predmeti povežejo, da se predvidijo tudi izbirni predmeti in dejavnosti, ki bodo usmerjale študenta za delo v osnovni ali srednji šoli.

4. Svet ugotavlja, da je v pripravi novih visokošolskih programov namenjeno več pozornosti vzgojno-izobraževalnim programom za splošnoizobraževalne predmete, zato je treba v sodelovanju med posebnimi izobraževalnimi skupnostmi zasnovati in sprejeti program in organizacijske rešitve glede programa pedagoško-andragskega izpopolnjevanja za učitelje strokovno-teoretičnih predmetov, ki nimajo dodiplomskega programa pedagoške usmeritve.

5. Reforma visokošolskih programov nalaga oblikovalcem programov in prihodnjim izvajalcem naj predloge programov zasnujejo tako, da bodo omogočili dejavnostne metode in oblike študija. Seminarska in diplomatska dela naj bodo zasnovana interdisciplinarno tudi z vidika stroke in njene uporabe v vzgoji in izobraževanju. Pri izvajanju programov naj se predvidijo tesnejše povezave s prejšnjimi stopnjami, zlasti pri snovanju pedagoške prakse in hospitacijske dejavnosti.

Svet ugotavlja, da še ni izdelana

ustrezna mreža hospitacijskih šol, zato naj predlog izdelajo izvajalci skupaj z Zavodom SR Slovenije za šolstvo, s Pedagoškim inštitutom in Strokovnim svetom posebne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev.

6. Svet meni, da morajo vsi programi pedagoške usmeritve upoštevati skupna jedra pedagoško-psiholoških predmetov, pri čemer naj bi v vsakem vzgojno-izobraževalnem programu samostojno obstajali vsaj predmeti in predmetna področja, ki jih določa program za pridobitev pedagoško-andragske izobrazbe, druge sestavine programskega jedra pa se lahko vključujejo v vsebine drugih predmetov.

7. V osnutku programov ni enotno dosledno predvidena navpična in vodoravna prehodnost iz ustreznih predhodnih programov. Pri opredeljevanju pogojev za vključitev v program je treba upoštevati predhodno pedagoško usmerjene programe. Koordinacijski odbor za usklajevanje programskih zasnov pri izobraževalni skupnosti Slovenije in strokovni svet Posebne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev pa naj preučita pobudo za dopolnitev programske zasnove za pedagoško usmeritev tako, da bodo v družboslovno-jezikovnem in pedagoškem srednjem programu in v naravoslovno-matematičnem srednjem programu opredeljene pedagoške smeri oziroma izbirni predmeti.

8. Ker primanjkuje učiteljev likovne in glasbene vzgoje v osnovnih in srednjih šolah v SR Sloveniji in glede na specifično-

sti izobraževanja na glasbeno-likovni akademiji, ki razvija zlasti umetniške sposobnosti študentov, naj ustrezni strokovni organi preučijo, ali bi programi teh akademij zagotovili ustrezno število učiteljev. S tem v zvezi predlagamo, preučijo ali ne bi kazalo na specifičnih področjih pedagoškega šolstva izpeljati dveh zličic izobraževanja, ki bi obsegalo študij za pedagoško usmerjen in za usposabljanje umetnikov. Večino učiteljev za likovno-glasbeno vzgojo pa bi izobraževali po pedagoških programih pedagoških akademijah.

9. Za nenehno posodabljanje vzgojno-izobraževalnega programa je treba organizirati celostno stalno pedagoško izpopolnjevanje, za razvoj metodik za izobraževanje učiteljev strojno-teoretičnih predmetov, zvišanje inovacij in izobraževalne tehnologije. Pri spreminjanju in vrednotenju novih programov je treba posebno pozornost nameniti programom pedagoške usmeritve.

10. Svet ugotavlja, da zasnujejo pri opredeljevanju programa in mreže izvajanja vzgojno-izobraževalnih programov. Potreben je postopen prehod na višješolskega v visokošolski študij tako, da ne bo ogorčilo pridobivanje novih pedagoških delavcev, da bo zagotovljena kakovost vzgojno-izobraževalnega dela in da bodo opredeljeni nujni materialni pogoji.

V prehodnem obdobju 1985—1989, ko naj bi prešlo postopno izobraževanje višješolskih programih, je treba izdelati temeljit študijski projekt, ki naj pokaže razvoj visokega pedagoškega šolstva v Sloveniji. Del analiz je treba opraviti takoj: analizo kakovosti VTO, ki naj bi izvajali predmet, materialno opremljenost prostorske pogoje VTO, analizo VTO glede možnosti dela in skupnega zagotavljanja ustreznih visokošolskih učiteljev med fakultetami in pedagoškimi akademijami v okviru univerze in njima. Navedene analize bodo lahko podlaga za izdelavo dinamike opuščanja višješolskih programov in uvajanja visokošolskih programov. Hkrati je treba v izobraževalni skupnosti Slovenije takoj denarno opredeliti vse predlagane osnove programov.

Ob tem svet ocenjuje, da je tudi zožene materialne možnosti eden od razlogov za postopno uvajanje programov, saj bo treba aktivnejši študij, povečanje števila ur, pedagoška praksa, druge novosti, zlasti podaljšanje študija zahtevalo več denarja. Koordinacijo teh del opravi Republiški komitej za vzgojo in izobraževanje ter tereno kulturo.

11. Svet ugotavlja, da je treba zasnovati tako razmestno vzgojno-izobraževalnih programov, ki bo smotrna glede kadrovske možnosti v VTO, bo zagotavljala delitev dela med univerzama glede na kadrovanje v posameznih VTO glede na razvitost stroke in znanosti.

Univerzi morata v skladu s svojimi pristojnostmi in obveznostmi za razvoj visokošolskega šolstva v SR Sloveniji zagotoviti potrebne analize in usklajeno prihodnjo mrežo pedagoškega visokega šolstva.

12. Svet si je zadal nalogo, da stalno spremlja in obravnavi uresničevanje sprejetih

Oto Jurgec: Brez besed

Nadalj. na 7. str.

OMEVI NA JAVNO RAZPRAVO

Kako povezati posamezne stroke?

Ob javni razpravi o prehodu pedagoške akademije — **oddelek za razredni pouk** — na visokošolsko izobraževanje je bil lešnja 12. decembra sklican sestanek na Pedagoški akademiji v Ljubljani. Sestanka so se udeležili delavci na Oddelku za razredni pouk Pedagoške akademije v Ljubljani, delavci na Oddelku za skupne predmete Pedagoške akademije in predavnik Pedagoškega inštituta v Ljubljani.

Sejo je vodil usklajevalac delovne skupine za pripravo programov na visoki stopnji izobraževanja profesor Janez Sivec.

Iz razprave, v katero so posegli skoraj vsi navzoči, povzemamo naslednja stališča:

1. Vzgojno-izobraževalni program za učitelja razrednega pouka na visoki stopnji izhaja iz prihodnjega učitelja razrednega pouka, za katerega se pred-

laga naziv »profesor razrednega pouka«. Osebnostni profil profesorja razrednega pouka mora vsebovati trojne razsežnosti, in sicer:

- spoznavna in akcijska učinkovitost
- čustvena ustreznost
- socialna ustreznost.

Poklicni profil profesorja razrednega pouka pa vsebuje:

- didaktično in metodično razgledanost
- širše strokovno zaledje iz predmetnih področij, ki se pojavljajo v učnem načrtu
- poglobljeno jezikovno usposobljenost in tudi znanje tujega jezika, potrebno za uporabljanje strokovne literature.

2. Razlike v stališčih so se pokazale pri obsegu širšega strokovnega zaledja iz različnih predmetnih področij. Čeprav je širše strokovno znanje potrebno, bi bilo nevarno širiti strokovnost

prihodnjih učiteljev na račun njihove didaktične in metodične usposobljenosti.

Oboje je treba razvijati v pravilnem razmerju, tako da si bodo študentje pridobili hkrati dovolj strokovnega znanja in se ustrezno psihološko, pedagoško in metodično usposobili.

3. Ker bi bilo nevarno, da bi se posamezno znanje razdrobilo, je treba poiskati način, kako posamezne stroke povezati med seboj. Nujno je najti sintezo, neko zaokroženo obliko, saj prihodnji učitelj ne more biti hkrati fizik, kemik, zgodovinar itd.

4. Vse znanje iz posameznih strok (izbrana poglavja) si morajo študenti pridobiti pred uveljavljanjem v spreminjanje teh znanj v učni postopek. Zato je logična uvrstitev specialnih metodik v zadnja dva letnika študija.

5. Po mnenju večine je predmetnik preveč razdrobljen, za-

radi česar se nekatere vsebine tudi podvajajo. Število predmetov sicer ne presega dovoljenega števila, razpisane v Smernicah, vendar bo treba razmisliti o združevanju predmetov, predvsem pa o smiselnosti predmeta narodna zgodovina pedagogike in šolstva, ki se samostojno pojavlja samo v programu za profesorja razrednega pouka.

6. Sistemsko in bolj strokovno je treba organizirati mrežo hospitacijskih šol. Ker pa to v sedanjih razmerah ni mogoče (pred vojno smo imeli vadišnice!), se je treba opreti na širši izbor posameznih učiteljev in z njimi sistematično strokovno delati.

7. Izdelati je treba tudi programe za nadaljevanje študija ob delu.

Zapisal: JANEZ SIVEC

Kako do učiteljev strokovnih predmetov

(nadaljevanje s 6. strani)

programov v usmerjenem izobraževanju dajejo dovolj teoretičnih programov za snovanje teh programov. Združeno delo Maribora in širšega območja bi ta prizadevanja materialno podprlo. Združeno delo potrebuje veliko izobraženih delavcev, ki bodo bolj izrabljali možnosti v proizvodnem procesu in družbenih razmerah in ki bodo z znanjem pomagali k višji produktivnosti dela.

Zato predlagamo, da se da v osnovno javno razpravo programska zasnova za oblikovanje VIP v pedagoški usmeritvi. Ta zasnova ni usklajena z drugimi visokošolskimi programi, vsaj kar zadeva nadaljnje izobraževanje in usposabljanje učiteljev v strokovnih šolah.

• Ali je v objavljenih VIP ustrezno razmerje med ožje strokovnimi vsebinami, splošnoizobraževalnimi in pedagoško-psihološkimi vsebinami?

Odgovor na to vprašanje je odločno se zavzemamo za razmerje med predmeti, ki jih vsebujejo vsi visokošolski programi v vseh usmeritvah kot: splošna ljudska obramba — družbena samozasčita, politična ekonomija, sociologija, računalništvo na eni ter pedagogika, filozofija in splošna psihologija, andragogika, didaktika itd. na drugi strani.

Če bi samo ti predmeti, ki so vključeni v pedagoško-psihološko skupino, imeli 900 ur, bi to bilo 25 %. Smernice pa dovoljujejo za visokošolske VIP 25 % (glej tč. 2.3.1).

Zato ni sprejemljivo, da je v predloženih VIP splošnim pedagoškim predmetom skupaj namenjeno komaj 570 do 675 ur, kar predstavlja manj kot 18 %. Ponekod niti ni predvideno računalništvo. VIP Matematika pa je učitelju namenil le 120 ur, kar je komaj 3,3 %. Zato se nam ni čuditi, da kljub večkratnim razpisom ne dobimo učitelja matematike.

• Ali naj bodo programi enopredmetno ali dvopredmetno zasnovani?

Zavzemamo se za dvopredmetno zasnovanost vseh VIP v pedagoški usmeritvi. Gre za učitelja in ne znanstvenika. Povsem praktični razlogi to narekujejo. Poglobljen študij le enega predmeta naj se izvaja v naravoslovno-matematični, ali družboslovno-jezikovni usmeritvi. Uporabniki teh kadrov pa so v vseh panogah gospodarstva in družbenih službah in v vseh usmeritvah ne le v pedagoški.

Program za učitelja osnovne in srednje šole mora biti dvopredmetno zasnovan.

• Kateri predhodni program je najustrežnejši, kot pogoj za vključevanje v visokošolske VIP za pedagoške delavce?

V večini objavljenih programov je napačno predlagano v točki 3.1, kateri program je najustrežnejši kot predhodni, iz katerega kandidati nadaljujejo izobraževanje brez sprejemnega izpita.

V VIP Matematika, VIP Fizika, VIP Proizvodno tehniška vzgoja napačno piše, »da se brez preskusa znanja vpišejo kandidati, ki so končali izobraževanje po programu naravoslovno-matematična tehnologija v naravoslovno-matematični usmeritvi.

Tukaj mora biti pravilno zapisano: »ki so končali izobraževanje po programu učitelj, smer naravoslovno-matematična v pedagoški usmeritvi«.

Smernice za oblikovanje VIP v usmerjenem izobraževanju jasno določajo v tč. 5.5.1, da se za ustrezen predhodni program šteje program, ki je v programskih zasnovah določen kot ustrezna podlaga za oblikovanje programa na zahtevnejši stopnji. V komentarju pa je pojasnilo: »program na zahtevnejši stopnji izobraževanja mora biti oblikovan kot nadgradnja ustreznega predhodnega programa ... zato mora biti zagotovljena vertikalna soodvisnost in povezanost različnih stopenj znotraj vsake usmeritve izobraževanja.« Več o tem je vsekakor potrebno prebrati v pregledu usmeritev, vzgojno-izobraževalnih programov in smeri za pridobitev srednje izobrazbe.

V pedagoški usmeritvi je program pod zap. št. 92 z naslovom Učitelj. V rubriki naziv smeri izobraževanja in stopnja zahtevnosti pa so zapisane tri smeri, in sicer:

- A — razredni pouk
- B — družboslovno-jezikovna smer
- C — naravoslovno-matematična smer.

Rubrika: Poklici, za katere se omogoča izobraževanje, pa je prazna. Ta program je torej kot edina izjema med 98 programi, namenjeni izrecno za nadaljnje izobraževanje. Zato ne more biti pomote, kateri program je ustreznejši kot predhodni v pedagoški usmeritvi.

Program naravoslovno-matematična tehnologija in program družboslovno-jezikovna dejavnost nista v pedagoški usmeritvi, zato nimata prednosti pred vsemi drugimi programi V. stopnje zahtevnosti v vseh drugih usmeritvah. Nasprotno, ko

gre za opravljanje sprejemnih izpitov, morajo le-te opraviti udeleženci vseh drugih programov, razen programa Učitelj, ker ima samo ta v predmetniku pedagogiko, psihologijo, filozofijo, glasbeno vzgojo, instrument in tuji jezik I. in II. le to je ustrezna podlaga, ki jo navajajo smernice in jih moramo spoštovati.

Zato lahko razumemo prej kot neprimerno šalo, ko je na dveh mestih zapisano: »preskus znanja iz pedagogike in psihologije po izbirnem programu pedagoško-psiholoških predmetov naravoslovno-matematične tehnologije v naravoslovno-matematični usmeritvi ... ki bi ga morali delati tudi tisti kandidati, ki so predhodno končali program Učitelj.

Podobno je tudi pri večini drugih VIP, npr. pri jeziku in STM, ko so kar kot po pravilu zapisani VIP Učitelj šele na tretjem mestu, čeprav ta program edini ustreza. V vseh drugih programih pa bi v resnici morali opravljati sprejemne izpite iz pedagogike, ker tega predmeta ni prav v nobenem srednješolskem VIP, razen VIP Učitelj.

Naj ne bo odveč opozorilo, da ima srednješolski VIP Učitelj predmet pedagogiko s 105 urami, medtem ko namenljajo visokošolski programi temu predmetu le 60 ur. Zato predlagamo, da se 3. točka v vseh programih ustrezno popravi.

• Najbolj nadarjenim učencem srednjih strokovnih šol je treba omogočiti nadaljevanje izobraževanja v visokošolskem VIP Proizvodno tehnična vzgoja!

V programu Proizvodno-tehnična vzgoja je v tč. 3.2 zapisano, da se vanj lahko vpišejo kandidati, ki so končali srednjo tehniško šolo (strojno ali elektro) po starem programu, če opravijo preskus znanja iz pedagogike po programu pedagoške

gimnazije. Te, resnici na ljubo, v SR Sloveniji že štiri leta ni več.

Strojni tehnik ali katerikoli tehnik po novih programih pa bi moral opraviti sprejemni izpit iz fizike in kemije po programu naravoslovno-matematične tehnologije in še iz pedagogike in psihologije, po izbirnem programu v naravoslovno-matematični usmeritvi in ne v pedagoški. Taka »izbirnega programa« sploh ni.

Omenimo naj, na primer, da ima strojni tehnik v štiriletnem šolanju

- 385 ur tehničnega risanja s strojnimi elementi
- 385 ur energetike z energetskimi napravami
- 350 ur mehanike s transportnimi napravami
- 297 ur tehnologije
- 70 ur gradiv
- 70 ur računalništva
- 70 ur osnov regulacije in krmiljenja itd.

V VIP Proizvodno-tehnična vzgoja pa so predmeti: tehnologija gradiv in obdelave 90 ur, strojni elementi 45 ur, stroje-slovje 60 ur, energetika 75 ur, računalništvo 60 ur itd.

Prav vseh teh predmetov ima strojni tehnik več ur. Zakaj bi torej moral opravljati sprejemne izpite?

Predlagamo, da se v ta program vpišejo kandidati, ki so končali štiriletno izobraževanje v vseh tehničnih usmeritvah, ko opravijo sprejemni izpit iz skupine pedagoško-psiholoških predmetov po programu Učitelj, smer naravoslovno-matematična v pedagoški usmeritvi.

Imeti pa morajo priporočilo šole, da so nadarjeni za učitelja stroke in so se izkazali pri delu v svobodnih dejavnostih.

Zapisal: ĐURO ĐAKOVAC

Premalo praktičnih znanj

Ob javni razpravi defektologov o visokošolskih vzgojno-izobraževalnih programih

Javna razprava na Pedagoški akademiji v Ljubljani, dne 12. decembra, v kateri je sodelovalo 30 udeležencev (pretežno tistih, ki delajo na področju duševno prizadetih otrok), je izrazila vso podporo zamisli o visokošolskem izobraževanju za specialne pedagoške-defektologe tudi v SR Sloveniji (doslej je potekalo tovrstno izobraževanje le v Zagrebu in v Beogradu).

Uvodne besede v razpravo je spregovorila dr. Marija Lipužič, ki je pojasnila sestavo prihodnjih visokošolskih vzgojno-izobraževalnih programov za defektologijo. Lahko trdimo, da je študij interdisciplinarno zasnovan, saj zajema predmete, kot so: pedagogika, psihologija, medicina, pravo, sociologija in druge. Dr. Lipužičeva je hkrati ovrgla predvsem očitke pedagogov, češ da so programi preveč »medicinski«. Dokazala je nasprotno, ko je primerjala vzgojno-izobraževalne programe v Ljubljani s sorodnimi programi v Zagrebu in v Beogradu.

Ko so kritično razpravljali o programih, so udeleženci menili, da so v programih slabše zastopana praktična znanja in poudarili, da je treba prihodnje diplomante usposobiti tudi za delo z učenci s specifičnimi učnimi težavami.

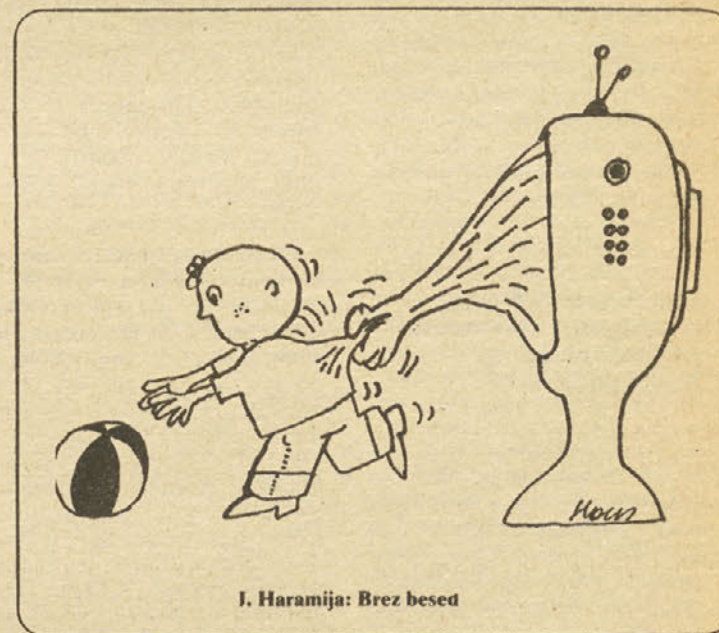
Razprava je med drugim poudarila, da se je specialna pedagogika v preteklih 30 letih razvila v samostojno področje, v vedo (pedagogika ji ni bila naklonjena) in da je treba vse

njene zmogljivosti, nastale v preteklih desetletjih, še naprej razvijati, ne da bi jih ločevali. Reforma pa je, so menili razpravljalci, priložnost, da se še marsikaj tudi terminološko razčisti.

Ko so se razpravljalci zanimali za dinamiko uvajanja programov, je dekan akademije Ivo Škoflek pojasnil predlog Pedagoške akademije v Ljubljani, da naj bi se programi, ki jih bo akademija izvajala v prihodnje (za učitelja razrednega pouka za vzgojitelja predšolskih otrok in za defektologijo ter morda še katere), uvajali hkrati v letu 1987. Pojasnil je, da predlog Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo, po katerem naj bi se programi uvajali postopno po tretjinah v letu 1985, 1987 in 1989, akademiji ne ustreza in zato njeni pedagoški delavci predloga ne sprejmejo.

Udeležence razprave je zanimalo, kako si bodo dozdajšnji diplomantje višješolskih programov pridobili manjkajočo visokošolsko izobrazbo. Ob tem je bilo povedano, da bodo vprašanje rešili tako, da bodo opredelili razlike v izobraževanju in način »doštudiranja«.

V razpravi so še poudarili pomen prihodnjega znanstvenoraziskovalnega dela na področju defektologije v naši republiki, in se zanimali za strokovno literaturo. Zvedeli smo, da je zbrana na akademiji in da je na voljo vsem specialnim pedagogom.

I. Haramija: Brez besed

Nove možnosti za sodelovanje

V zadnjih letih so na mnogih osnovnih šolah začela šolska kulturna društva in le redke so popolne osemletke, ki te organizacijske oblike na področju kulturnih dejavnosti še nimajo. Z uvedbo kulturnih dni pa so dobila kulturna društva nove zadolžitve, s tem pa tudi večje možnosti za sodelovanje med šolami v občinskem ali celo medobčinskem merilu.

V občini Litija delujejo kul-

turna društva na vseh treh matičnih šolah, njihovo sodelovanje pa uspešno povezujejo Zveza kulturnih organizacij, Zavod za izobraževanje in kulturo ter Matična knjižnica Litija. V minulem šolskem letu so skupaj pripravili in izvedli kar 12 akcij, med njimi: organizacijo male novinarske šole, srečanje s pisatelji kmetijskih povesti, skupno praznovanje 8. februarja in dnevo vseh matičnih šol, skupno prireditev

ob izteku branja za Levstikovo, Bevkovo in Cicibanovo bralno značko, nastop otroških in mladinskih pevskih zborov na občinski ter medobčinski reviji, ogled gledaliških lutkovnih in glasbenih prireditev v Smartnem, Litiji in Ljubljani, obiske počitniških prireditev ter srečanje mladih likovnikov v domu Tisje blizu Smartna.

Tudi v tem šolskem letu nadaljujejo z mnogimi lanskimi obli-

kami dela, na novo pa uvajajo dva abonmaja: za nižjo in višjo stopnjo. Bolj kot doslej bodo skrbeli za izmenjavo raznih uspešnih šolskih prireditev in proslav ter za gostovanja sekcij posameznih kulturnih društev. Ne pozabljajo pa tudi na učence glasbene šole v Litiji, ki marsikdaj s svojim sodelovanjem popestrijo šolske ali krajevne proslave.

BORIS ŽUŽEK

doma drugod

20. in 21. novembra 1984 je bila v Parizu konferenca ministrov za izobraževanje držav članic OECD (Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj — Organization for Economic Cooperation and Development), na kateri so obravnavali izziv izobraževanja v spremenjenih družbenih, gospodarskih in tehnoloških razmerah v zahodnih industrializiranih državah. V zvezi s tem so zlasti razpravljali o vlogi izobraževanja, ki jo je treba ponovno opredeliti, da bi izobraževanje kot kakovostni dejavnik vplivalo na gospodarsko učinkovitost v prihodnjem obdobju. Pri tem so zlasti poudarili pomen kakovosti osnovnega izobraževanja za kulturni in gospodarski napredek in še posebno za izobraževanje in usposabljanje po osnovnem šolanju, da bi približali mladim ljudem svet dela, odraslim pa olajšali prilagajanje strukturalnim spremembam v družbi.

Ze v pripravah analize stanja na področju izobraževanja v razvitih zahodnih državah je bilo ugotovljeno, da postaja izobraževanje ena ključnih sestavin razvoja zahodnega industrijskega sveta. Tem zahtevam družbeno-gospodarskega razvoja je lahko kos samo prožen, sodoben, zasnovan vzgojno-izobraževalni sistem. Pri tem pa se vsiljuje vprašanje, kako uresničiti te zahteve v sedanjih razmerah, ko v vseh državah omejujejo vsote denarja za izobraževanje. To je izziv, s katerim se ubadajo vse industrijske države — članice OECD. Zato je komite za izobraževanje OECD pri oblikovanju izhodišč za razpravo na ministrski konferenci menil, da je treba preučiti nove razsežnosti in mehanizme izobraževanja, ki so nujni zaradi rekonstrukcije gospodarstva, tehnoloških sprememb in visoke stopnje nezaposlenosti v večini držav članic OECD. Prav tako se zastavlja vprašanje, kako smotno uporabiti denar, namenjen izobraževanju, kako ga prerazporediti glede na delež za izobraževanje v družbenem proizvodu. Ob enakem deležu družbenega proizvoda naj bi torej dosegli večji učinek in boljše kakovost izobraževanja. Menili so, da je treba zlasti zagotoviti in izboljšati kakovost osnovnega izobraževanja in opredeliti ustrezno izobraževalno politiko po obveznem šolanju — izobraževanju in usposabljanju po obvezni šoli.

Podobnost ocen in predlaganih sprememb z našimi globalnimi opredelitvami

Za nas je zlasti zanimivo, da so v vseh treh elaboratih, ki so bili pripravljani za ministrsko konferenco, mnogi problemi in izhodišča za preobrazbo dokaj podobni našim ugotovitvam in splošnim izvedbenim rešitvam, kot npr. proces decentralizacije in prožnost šolskega sistema, več pristojnosti v upravljanju krajevnim organom in šolam, uveljavljanje večjega vpliva gospodarskega in tehnološkega razvoja na izobraževanje in strokovno usposabljanje. Nekatere teze v gradivu o preobrazbi izobraževanja in usposabljanja po končani osnovni šoli so blizu našim zamislim o zasnovi usmerjenega izobraževanja. Predvsem predlagajo: višjo raven skupne splošne izobrazbe za vse udeležence izobraževanja po obveznem šolanju; izobraževanje širših poklicnih profilov, kar bo omogočalo večjo prožnost pri izpopolnjevanju in pridobivanju novih

znanj ter pri prekvalifikacijah v stalnem izobraževanju; izobraževanje za prvi poklic, ki naj omogoči zaposlitev; možnosti za pridobitev višjih stopenj strokovnosti itd.

V začetnih pripravah na konferenco ministrov za izobraževanje je bil prvotni osnutek izhodišč za razpravo preveč pod vplivom gospodarskega in tehnološkega determinizma, kar se je izražalo v funkcionalističnem in tehnokratskem načinu reševanja problemov izobraževanja in usposabljanja, zgolj z vidika potreb tako imenovanega tržišča delovne sile (labour-market), kot imenujejo področje zaposlovanja na zahodu. Ne glede na različna politična in idejna pojmovanja pa je le prevladalo mnenje, da je treba to problematiko obravnavati celostno v vsej vzročno-posledični povezanosti izobraževanja in zaposlovanja. Komite za izobraževanje OECD je imel zato k osnutku dokumenta, ki je vseboval izhodišča za razpravo, precej kritičnih pripomb; pri tem je opozoril, da je treba bolj celostno opredeliti naloge izobraževanja in usposabljanja za poklice po končani obvezni šoli in vzgojno-izobraževalne potrebe človekove osebnosti (splošne, družbene, kulturne, družinske itd.).

Funkcionalistična težnja v iskanju odgovora na vprašanja, kako zadovoljiti sedanje in prihodnje izobraževalno-kadrovske potrebe, posebno v tistih zahodnih državah, kjer prevladuje dualistični vzgojno-izobraževalni sistem, se kažejo zlasti v prizadevanjih, da bi z nekaterimi popravki odpravili težave znanega dela mladine, ki je na robu možnosti za življenjski obstoj. To je del mladih, ki jim je iz različnih razlogov onemogočeno izobraževanje v srednjih šolah. Gre za del mladega rodu, ki prihaja iz manj razvitega socialnega in kulturnega okolja. Ta del ogrožene mladine postaja vse večji problem. Ker se ne more zaposliti, je lahko stalen vir nezadovoljstva in možnih nasprotovanj. Zaradi prenizke splošne ali preskromne strokovne izobrazbe je te mlade ljudi vedno težje zaposliti, prekvalificirati ali z novim znanjem usposobiti za potrebe, ki se hitro spreminjajo sprito tehnoloških novosti, zlasti v industriji in zaradi prestrukturiranja gospodarstva.

Izhodišča za splošno razpravo na ministrski konferenci so bila v opredelitvah skupne politike držav članic OECD na področju izobraževanja in usposabljanja po končani obvezni šoli blizu nekaterim našim temeljnim idejam preobrazbe srednjega in visokega šolstva v usmerjeno izobraževanje: zagotoviti izobraževalne možnosti vsej mladini; izoblikovati prožen sistem stalnega izobraževanja; zagotoviti izobrazbo za poklice, ki bo omogočil prvo zaposlitev ter hkrati omogočiti nadaljnje izobraževanje ob delu in iz dela; zagotoviti večjo navpično prehodnost.

Dvodnevna razprava na ministrskem sestanku je bila na začetku zelo splošna in spektakularna, naslednji dan pa dosti bolj stvarna in določna.

Ne glede na različna politična pojmovanja in stališča glede izobraževanja, ki temelje na zgodovinskih, kulturnih, idejnih ter ustavnih razlikah posameznih držav članic OECD, pa so na konferenci dosegli znatno soglasje v splošnih ocenah stanja in opredelitvah strategije razvoja izobraževanja v prihodnjih letih.

KONFERENCA MINISTROV ZA IZOBRAŽEVANJE DRŽAV ČLANIC OECD

Tretja tehnološka revolucija — izziv izobraževanju

Poglavitne zamisli so izoblikovane predvsem v treh poglavjih: Dejavnost in ustvarjalna vloga izobraževanja v svetu družbenih in gospodarskih sprememb. Izboljšanje kakovosti šolanja in izboljšanje prehoda iz šole v dejavno življenje.

Na koncu sklepnega dokumenta je opredeljenih tudi sedem področij dejavnosti, ki jim bo OECD namenil posebno pozornost v svoji prihodnji dejavnosti.

Vitalnost razvitega sveta odvisna od učinkovitejšega izobraževanja

V sklepnem dokumentu je v uvodu poudarjeno, da je vitalnost zahodnih industrijskih držav odvisna od izobraževanja, ki mora slediti družbenim spremembam, saj mnoge države doživljajo premike v ravovesju med zaposlitvijo in drugimi dejavnostmi s prostim časom vred. Vloga vzgoje in izobraževanja v sodobni družbi je vedno bolj celostna, pri čemer je treba upoštevati njeno kulturno in gospodarsko funkcijo. Najpomembnejši cilj je vzgojiti in izobraziti vsakega otroka po njegovih sposobnostih. Hkrati je treba nameniti posebno pozornost socialno ogroženim ter telesno in duševno prizadetim mladim ljudem. Ta cilj pa bo mogoče doseči samo v celostnem sodelovanju med šolo, družino in družbo ter gospodarstvom.

Cepprav izobraževanje ne more biti podrejeno zgolj gospodarski politiki in politiki zaposlovanja, pa nagle spremembe v gospodarstvu in širjenje novih tehnologij zahtevajo ponovno ovrednotenje vloge izobraževanja v pripravi mladine na delovno življenje. Zato menijo, da je treba zlasti pretehtati status, organizacijo in vsebino poklicnega in tehničnega izobraževanja in usposabljanja ter uspešnost šolskega in poklicnega svetovanja. Formalno in neformalno izobraževanje in usposabljanje po obvezni šoli bo moralo biti organizirano po načelu stalnosti in sicer tako, da bo omogočalo različne oblike izobraževanja vse življenje. Udeležencem izobraževanja bi morali omogočiti, da razvijejo svoje

sposobnosti za samostojno učenje, da izpopolnjujejo ali posodablajo svoje znanje, pridobljeno v šoli.

Znatno pozornost so v sklepnem dokumentu namenili tudi kakovosti učenja. Bistveno vprašanje je predvsem, kako prilagoditi vsebino in metode

mete, ki najbolj ustrezajo njihovim interesom in sposobnostim. K temu bi lahko veliko pripomogle nove informacijske tehnologije, ki naj bi imele ob učitelju dopolnilno vlogo. Tako bi učenci lahko imeli dostop do širših in bolj organiziranih informacij. Učne metode in učni procesi bi bili zanimivejši in učinkovitejši — tudi tisti za ogroženo mladino in prizadete otroke.

Znatno del pozornosti bil namenjen visokemu stotku nezaposlenih mladim; to povzroča dolga družbeno in gospodarsko saj se mnogi mladi ne vključevajo v aktivno življenje. Menili so, da je splošna rast bistveni pogoju ustvarjanje delovnih mest, da pa lahko predvsem izboljšana kakovost osnovnega izobrazbe skupaj z bolj razširjenimi možnostmi izobraževanja in usposabljanja po obvezni dolgoročno ublaži probleme zaposlenosti ter izboljša možnosti za prehod mladim iz šole v dejavno življenje.

V dokumentu se udeleženci konferencije zavzemajo za bolj odprto izobraževanje, pospeševanje izobraževalnega dela in iz dela ter sploh za izobraževanje.

Ponovno je potrebno vsebino izobraževanja na stopnji, da bi odpravili pregraje med splošnimi, poklicnimi in profesionalnimi izobraževanja. Zavzemajo se tudi za uspešnejši dialog med strojnimi in drugimi gospodarskimi dejavnostmi, s čimer bolj spoznajo tipe potreb in kvalifikacij in znanj ter pomagali šolam, da bi izobrazbo ustreznejše kadrovske file. Vse to zahteva tesno sodelovanje med strokovnjaki izobraževanja in zaposlenimi gospodarstveniki in krajevnimi predstavniki šolstva. Seveda morajo tudi šolski organi bolj dejavno pri razvijanju tega sodelovanja.

Mnoge ugotovitve in priporočila za oblikovanje izobraževalne politike držav članic OECD marsičem podobni tudi našim našim opredelitvam usmeritvam v preobrazbi našega izobraževalnega sistema. Zato bo Jugoslavija, ki ima v opazovalke v OECD, lovala v okviru komiteja za izobraževanje ter Centra za skavo in inovacije v izobraževanju pri posameznih dejavnostih in projektih OECD, ki so zanimivi ne le z informativno in primerjalnega vidika, temveč v posameznih dognanjih, spoznanjih tudi kot naše reformne zasnove in izvedbenih rešitev v naši vzgojno-izobraževalni praksi.

BORIS LIPUŽIČ

MISLI IZ RAZPRAV DELEGATOV IN GOSTOV NA KONFERENCI MINISTROV ZA IZOBRAŽEVANJE DRŽAV ČLANIC OECD

Delegat Švice: Koliko časa bo gospodarstvo še pripravljeno financirati strokovno izobraževanje, če bo na račun splošne izobrazbe vedno manj praktičnega pouka?

Delegat Luksemburga: Šole se prepočasno spreminjajo v primerjavi z družbo in gospodarstvom.

Delegat ZRN: Računalniška in informacijska izobrazba morata postati sestavni del splošne izobrazbe.

Delegat Danske: Izobraževalni sistem naj ne izobražuje za preteklost, temveč za prihodnost.

Delegat Portugalske: Ustvariti je treba ravnotežje med splošno in strokovno tehnično izobrazbo.

Generalni direktor UNESCO: Spopadamo se z novo nepismenostjo, t.j. s funkcionalno nepismenostjo.

izobraževanja in usposabljanja novim zahtevam, ob tem pa hkrati ohraniti izobrazbene standarde in vrednote, ki temeljijo na tradiciji.

Glavna skrb staršev in družbe v mnogih državah pa je znatno število učencev, ki zapuščajo šole neprimerno pripravljeni za življenje in delo. Zato je treba že v najzgodnejši dobi šolanja ugotoviti in odpraviti vzroke njihovih učnih težav. Te težave zavajajo zlasti mladino od 12. do 16. leta starosti. Preprečiti je treba siromašenje kot tudi prenatrpanost učnih načrtov v šolah druge stopnje. Vzdrževati bi morali prožno ravnotežje med obvezno učno snovjo in izbirnimi tečajji, kar bi omogočalo tako uspešnim kot manj uspešnim učencem, da izbirajo pred-

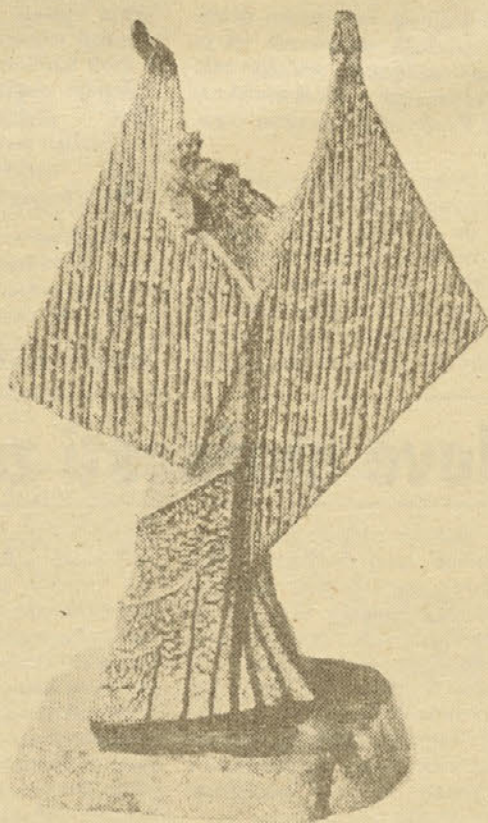
vitejši — tudi tisti za ogroženo mladino in prizadete otroke. Učenci bi si pridobili temeljno znanje o delovanju računalnikov ter o tveganjih in koristih uporabi računalnikov.

Informacijska učna tehnologija ne more nadomestiti učiteljev

Precej razprave na konferenci in ugotovitev v sklepnem dokumentu je bilo namenjenih pomenu visoko strokovno usposobljenih in motiviranih učiteljev, kajti zdajšnje naloge učiteljev so bolj celostne in zahtevne kot v preteklosti. Zato so menili, da je treba preučiti izbiro kadrov, delovne razmere in usposabljanje učiteljev, hkrati pa tudi njihov status, motivacijo in poklicne možnosti.

Stojan Batić: Jokasta, bron z razstave cikla Tragos v Moderni Akademski kiparja Stojana Batića poznano zlasti po javnih menikih z zgodovinskimi temami; po skulpturah v parkih, po reliefih moderne arhitekture, intimnih, lirsko občutenih malih plastin in po portretih. Že na začetku doslej 35-letne ustvarjalne poti med drugim privlačevala motivika grške mitologije, h kateri se gost vračal in se ji v svojem zadnjem obdobju predvsem posvečal. Tako je nastal ciklus 24 malih plastik v bronu in kamnu ter zbir v sitotisku s skupnim naslovom Tragos. Razstavo uvaja najprej tragična osebnost grške mitologije, ki je obenem prototip človeka bitja nasploh — Prometej. Sledijo glavni junaki posameznih tragedij razvrščeni s svojimi usodnimi spremljevalci: Alkestis in Ajant, Jokasta in Teirezias; Klitamnestra, Agamemnon in Egist; Antiklomena; Medeja in Jazon, Orfej in Evridika... Drugi nastopajo mično. Na koncu stoji Kreon. Upodobljene osebnosti izražajo stili svojih značajev in usod, kot so jim bile določene po teh zgodovinskih nujnosti in volji bogov. Izražajo z oblikami, razmerjem, z značilnimi rekviziti in s posebno domiselnimi strukturnimi površinami, ki so organski del vsebine. Uporabljene so smiselno gledane: poudarjajo plastičnost in ritem, določajo dobo in okolje, kažejo starodavnost in soustvarjajo duševno stanje. Ob svoji izrazitosti figure zelo estetsko, kar je tudi sicer značilnost kiparja, sloga in hkrati primerno slogu Mediterana, iz katerega tematika ja: mediteranskemu občutku za mero in upoštevanju lepote. Razstava nam z avtorjevim sodobnim miselnim načinom obravnavanja tematike in s temu ustrezno izpeljavo govori o večni sodobni spoznanji, kot so jih o človeških navedih in zakonitostih življenja stari Grki, obenem pa prikazuje do kraja dognano delo izkustvenega ustvarjalca, ki je vrhunske dosežke kulturne tradicije postavil v novo stvarnost.

— (T. S.)

Ob novem letu

V naši novoletni številki smo želeli nameniti posebno pozornost predšolski vzgoji. Zaprošili smo nekatere strokovnjake, ki delajo na tem področju, da nam odgovorijo na vprašanje, kaj menijo o položaju predšolske vzgoje v preteklem letu in kakšne so njihove želje za novo leto 1985. Žal pa se jih večina, ki smo jim poslali vprašanje, ni oglasila, zato objavljamo le dva tovrstna prispevka.

Ohraniti je treba kakovost

Kljub težavam, ki so pestile vzgojno-varstvene organizacije v preteklem letu, je njihova prizadevanost, s katero so opravljale delo v tem in v preteklih letih, polna. Končno smo po dvajsetih letih dočakali izobraževanje vzgojiteljev na višji stopnji. Začetki so bili kot skromni: solanje obdelu in majhne možnosti za vpis. Pomembno je, da se je premaknilo, saj že to pomeni veliko — zdaj so vsepovsod primanjkuje denarja. Vsem tovarišicam, ki so se odločile za študij ob delu, želim, da si prisilijo zobe, ko se jim bodo domače, službene in študijske obavebe preveč nakopile, da bi ob študiju uživale ter da bi znanje, ki ga bodo pridobile, čimprej uporabile — za višjo raven naše predšolske prakse.

Nekaj vzgojiteljev pripravnic je imelo v preteklem šolskem letu boljše možnosti, da so se lahko pripravile na strokovni izpit in na začetek dela. Skupnosti otroškega varstva so jim omogočile, da so program pripravništva opravljale oddelki mentorice ter da so si pridobile teoretično znanje lahko prebrskale v praksi pri otrocih vseh starostnih stopenj — od najmlajših osmesečnih otrok do tistih, ki se pripravljajo na vstop v šolo. Tako urejeno pripravništvo veliko pripomore h kakovosti predšolske vzgoje. Zato želim, da bi vsaka pripravnica opravljala svojo pripravniško dobo ob mentorici, tako da bi se usposobile za delo z vsemi predšolskimi otroki vseh programih.

V preteklem letu se je izboljšala kakovost pedagoškega vodenja vzgojno-varstvenih organizacij. Pri uresničevanju vzgojnega programa so vzgojiteljice namenile posebno pozornost ohranjanju tradicij NOB, razvijanju različnih

športnih zvrsti za cicibanovo športno značko, prometni vzgoji predšolskih otrok in še drugim vzgojnim nalogam. Kakovost, ki smo jo dosegli pri razvoju predšolskega področja, moramo ohraniti tudi v prihodnje in odpraviti še nekatere pomanjkljivosti. Le tako bomo imeli več časa in moči, da bomo uvajali v prakso nova dognanja predšolske pedagogike in psihološke znanosti.

Položaj predšolskih otrok v naši družbi je žal še vedno odvisen od dogovorjene, ne pa od svobodne menjave dela; opredeljujejo ga kot skupno porabo in ne kot vlaganje v predšolskega otroka v človeka, ki bo razvijal našo družbo. Vse premalo se zavedamo, da ne vzgajamo otrok le za danes in jutri, temveč za enaindvajseto stoletje.

Kaj želim predšolskim otrokom, njihovim staršem in vzgojiteljem v letu 1985?

Tistim otrokom, ki se bodo šele rodili, želim, da bi se jim starši vsaj v prvem življenjskem letu lahko posvetili kot zaželenim, enkratnim bitjem, vsem drugim otrokom in njihovim staršem pa, da bi imeli dovolj možnosti za bogato družinsko življenje. Da bi bili otroci, starši in njihovi vzgojitelji povezani v čvrsto skupnost, v kateri se bo lahko vsak otrok telesno, umsko in čustveno bogato razvijal. Želim, da bi imeli več kakovostnih igrar in spodbud za ustvarjalno in bogato igranje, da bi bilo v igralnicah in na igriščih dovolj prostora in opreme za še bolj sproščeno in raznovrstno igranje.

Skratka, želim, da bi vsi naši otroci srečno odrasli.

ZMAGA GLOGOVAC

Še naprej tako zavzeto in uspešno

Predšolska vzgoja je v zadnjih letih zelo napredovala. To se kaže zlasti v uveljavljanju različnih vzgojnih programov za tiste otroke, ki sicer niso v vzgojno-varstvenih organizacijah. Ti programi niso le časovno daljši, temveč so postali tudi vsebinsko bogatejši in pestrejši. Tako ima že večina otrok, starih več kot tri leta, vsaj eno obliko vzgojnega dela. Tudi priprava na šolo zajema že vse otroke, starih več kot tri leta, vsaj eno obliko vzgojnega dela. Tudi priprava na šolo zajema že vse otroke, starih več kot tri leta, vsaj eno obliko vzgojnega dela. Tudi priprava na šolo zajema že vse otroke, starih več kot tri leta, vsaj eno obliko vzgojnega dela.

dovolj povezale z okoljem, v katerem sodelujejo, in se ne odzivajo dovolj na potrebe in želje vseh otrok, temveč skrbijo le za svoje varovanje.

Leta 1985 bomo sprejemali nove planske dokumente za srednjoročno obdobje. Želim, da bi se v teh dokumentih zrealizirale potrebe in možnosti tako, da bi bili deležni predšolske vzgoje vsi otroci.

Želim, da bi pripravili takšne vzgojne programe, ki bodo resnično zrealizirali potrebe mladega rodu. Zavedati se moramo, da se večina človekovih umskih zmognosti oblikuje prav v predšolskem obdobju. Zato želim, da bi imel vsak otrok v letu 1985 kar največ možnosti za zdrav in vsestranski razvoj, delavcem, ki delajo v predšolski vzgoji, pa, da bi pri tem še naprej sodelovali tako zavzeto in uspešno kot doslej.

NADA MIKIĆ BULC

Skrbeti moramo, da bo njihovo otroštvo čim boljše

Pokima, potegne stol k oknu in sede. Prekriža noge.

Obrnem se k otrokom:

»Otroci, zdaj bomo našemu tovarišu lepo pokazali, kaj vse mi že znamo, kajnega? ... Naj le vidi, da vi že znate, kako je treba v goricah škropiti, kopati, vezati, tovariš tako ne zna delati drugega kakor tehtati meso ...«

Ne ukvarjamo se dolgo z goricami. Mika nas, da bi tovarišu pokazali, kako znamo zapeti, zaplesati, povedati pesmico. Naš mesar pa sedi, nas posluša in gleda. In se čudi ...

Ko odvedem otroke k malici, pride za menoj ...

»Bi mi dovolili, da še malo pogledam okrog?«

Ker sem prepričana, da je mesar, mu pokažem najprej v kuhinjo, brez dvoma ga bo ta najbolj zanimala.

»Naša kuharica vam bo vse lepo razložila in pokazala,« mu obljubim.

V kuhinji se ne mudi dolgo. Mimogrede odpre vrata še v umivalnico, preleti našo borno opremo in prikaže, nato pa želi videti še spalnico z vrsto ležalnikov, in že je znova pri nas, da bi se poslovil. Veselo pogleda otroke, jaz pa brž potrkam na njegovo srce:

»Tovariš, za vse, kar ste danes tu videli, nam boste prihodnjič dali za stonj malo lepega mesa, kajne, otroci?«

Na glas se zasmeje in ko stojiva na večnem pragu, mi stisne obe roki in se hudomušno nasmeje:

»Prav lepa vam hvala! ... Veseli me ... lepo je, kar sem tu videl ... veste, sem inšpektor iz Maribora.«

Preden zavije za vogal, mi še enkrat pomaha, kakor da bi vedel, da gledam za njim. Noge so mi težke, ko se obrnem nazaj v vežo.

Mnogo jih je že prišlo to jesen in so zapisali svoja imena v našo knjigo spominov, imena in vtise ob tem bežnem obisku. Prihajajo posamezno ali v skupinah in presenečeni nad tem, kar so videli, skušajo zapisati kakšno globoko misel, če so nadzorniki ali sicer uglednejši javni delavci, leporečijo, če imajo pesniško žilico, zapisejo verz ali obljubijo: »Še bom obiskal ta dom in to z veseljem ...«

Zvečer, preden se do kraja stemni, vzamemo vedra in gremo po vodo za naslednji dan — pol ure do izkira in nekaj več kot pol ure nazaj, ker se vračamo navkreber in so poti spolzke in je treba večkrat počivati in še se zgodi, da se katera spotakne in voda pljuske iz vedra po razmočenih tleh ... Pogosto moramo dan podaljšati v noč, ko si temo preganjamo s svečami, ali pa je treba pod noč na sestanek, k bolniku ... na obisk k prijatelju, znanцу, da pogleda na podstrešje in daruje odvržene otroške čevlje za naše otroke ...

Obiskal nas je študent agronomije in zapisal v našo knjigo spominov veliko resnico: »Takšno mladost bi želel vsakdo imeti!« Ta je gotovo ni imel, drugače ne bi zapisal takšnega stavka ...

Ko berem njegov zapis, se mi zdi, da mi je položil cekin na dlan.

predšolska vzgoja

Računalništvo in najmlajši

Zadnje čase se je tudi pri nas v Beli krajini razmahnilo računalništvo. Nova abeceda, ki pomeni nov način razmišljanja in dojemanja odnosov in povezav, postaja nepogrešljiv del vzgoje in izobraževanja. Nekateri sprejemajo to novost navdušeno, drugi ravnodušno, tretji pa čutijo strah ali celo odpor. Vsi pa se zavedamo, da je računalništvo ne glede na predpise ali želje — postalo nujnost, če želimo dohajati razviti svet.

Prav zato smo se v Vzgojno-varstveni organizaciji Oton Župančič v Črnomlju odločili, da bomo seznanili z računalniki tudi naše najmlajše. Akcijo smo izpeljali v sklopu usmerjanja po programu VVO: kar 47 predšolskih otrok je 9. oktobra obiskalo Srednješolski center Edvarda Kardelja. Skupaj z vzgojiteljico Marjeto Švajger in varuhinjo Nado Rataj smo si najprej ogledali delavnice, kjer je tovariš Cindrič razkazal otrokom računalnike ter jim pojasnil in pokazal, kako se uporabljajo. Marsikdo od otrok je o tem že nekaj vedel, saj nekateri njihovi očetje delajo v tovarnah, drugi otroci pa so radovedno opazovali.

Učenci družboslovno-kovinarske usmeritve so pripravili programe za lažje igrice na raču-

nalnikih ZX Spectrum, šolski psiholog pa je s sodelovanjem učencev sestavil tudi učni program, ki je prvi tovrstni program pri nas: seštevanko do deset. Skoraj vsi otroci so rešili najmanj 15 nalog (od 20 mogočih) in si tako »prislužili« igrice.

Obisk smo ponovili 12. novembra s prav toliko otroki, z nami je bila tokrat ravnateljica vrtca Nada Beronja. Delo z računalnikom si je ogledalo tudi 30 predšolskih otrok iz enote Čardak.

Otrokom je bila najbolj všeč seštevanka in igrice »enigma«, kjer po črkah uganjujejo besedo (ponavadi samostalnik — predmet, ki je v igralnici). Otroci so kmalu premagali začetni strah in se privadili računalniku. Zavedamo se, da so tile obiski le naš prvi korak na poti spoznavanja računalništva, v Beli krajini pa je še mnogo predšolskih otrok, ki še niso imeli priložnosti, da bi se seznanili z računalnikom. Zato si prizadevamo, da bi vsaka enota Vzgojno-varstvene organizacije Oton Župančič v Črnomlju dobila po en računalnik. Tako bi se že najmlajši lahko vključili v novo, nadvse potrebno izobraževanje.

TOMAŽ SKRIBINŠEK

Možnosti za drugačno učenje

Novi računalniški kaseti Cicibanova abeceda in Angleško-slovenski slovar

V Cankarjevem domu je bil od 21. do 23. decembra drugi računalniški sejem. Ta prireditev je pomembna predvsem zaradi možnosti, ki jih odpira, saj omogoča izmenjavanje izkušenj, znanja in informacij med ljubitelji računalništva in strokovnjaki, ki jih to področje zanima ali se z njim ukvarjajo. Organizatorji so si zamislili potek sejma tako, da bi se v prvem predverju predstavile organizacije združene dela s svojimi izdelki, v drugem pa posamezniki in klubi. Del sejma so namenili prostocasnim dejavnostim, del pa je bil namenjen izmenjavi računalniške opreme. Že pred začetkom sejma so svojo udeležbo potrdile organizacije Iskra Delta, Iskra Široka potrošnja, Gorenje Procesna oprema, Birostroj, Konim in Intertrade.

Sejma so se udeležili tudi predstavniki računalniških društev in klubov, ki jih je v Sloveniji doslej petnajst, Mladinska knjiga pa je na sejem povabila uredništva računalniških revij iz vseh republik. V spored sejma je uvrščen tudi posvet na temo Računalniki v znanstvenih in prostocasnih izobraževalnih dejavnostih mladine in odraslih, del posveta pa je opozarjal na možnosti samoučnega izobraževanja v računalništvu. Zveza organizacij za tehnično kulturo Slovenije je prikazala na sejmu nekaj prototipov didaktičnih programov za osnovne in nekaj za srednje šole.

Zveza je tudi izdala in založila dve računalniški kaseti, namenjeni predvsem mlajšim: na kaseti CICIBANOVA ABECEDA je program, namenjen otrokom med četrtem in sedmim letom. Avtor Davor Bonačič ga je sestavil z namenom, a se otrok prijetneje, ob igri privaja računalniku, zna dovolj zgodaj ravnati z njim, se nauči prepoznavati črke in tipkati besede. Pomanjkljivosti pro-

grama so sicer v tem, da so izbrani le predmeti, ki v svojem črkovnem sestavu ne vsebujejo sčnikov in šumnikov, saj jih ta računalnik pač ne pozna. Obenem omogoča le predstavitev konkretnih predmetov, torej tistih, ki so vidno predstavljivi. Vendar se lahko otrok nauči črk v zelo kratkem času, saj se lahko računalnik prilagodi njegovim sposobnostim, obenem pa otrok ni prisiljen v učenje. Sestavljenci načrtujejo še podoben program za številke in računanje.

Primož Jakopin, Janez Kanič in Boris Kramberger so sestavili program za ANGLEŠKO-SLOVENSKE SLOVAR. Zamislili so si ga kot neobsežen slovar (vsebuje približno 1000 angleških in 2000 slovenskih besed), v katerem so upošteevane predvsem najpogostejše uporabljane besede; program pa je bolj kot za učenje namenjen za preskus naučenega. Zbrano je tudi gradivo za špansko-slovenski slovar, za ZX Spectrum pripravljajo še angleško-nemški in angleško-francoski slovar; zbrano je tudi gradivo za špansko-slovenski slovarček s programom za Sinclair QL, pripravljajo pa še obsežnejši angleško-slovenski slovar.

Kaseta Cicibanova abeceda, za katero je prispevala denar delovna organizacija Paralele, stane 800 din, nekoliko dražja (900 din) je kasete Angleško-slovenski slovar, oba programa pa sta sestavljena za računalnik ZX Spectrum.

Temu računalniku je namenjen tudi dodatek — igralna ročica (Joystick), ki so jo izdelali študentje: Andrej Vihtelič, Dušan Ponikvar in Silvester Pislar. Maloprodajna cena zanjo je s prometnim davkom vred 9800 din, brez njega 7600 din, v prodaji pa bo najverjetneje v drugi polovici decembra.

KATJA ŠPUROVA

Vrtec v Jeruzalemu

Tokrat objavljamo odlomek iz leposlovnega dela književnice Katje Špurove VRTEC V JERUZALEMU, ki je izšlo letos pri Pomurski založbi Murska Sobotica. Delo je pretrajna pripoved o trpljenju otrok in staršev, predvsem vinskih v Slovenskih goricah, o medčloveških odnosih, o delu in poštenosti prvih vzgojiteljic, ki so po osvoboditvi orale ledino v Domu igre in dela na jeruzalemskem vrhu. Kronika nekega učlovečenja, tako je delo poimenovala pisateljica Špurova, je napisano s srcem, zato bo razumljivo vsakomur in ne potrebuje velikih besed. Prav bi bilo, da bi knjiga našla prostor v vsaki knjižnici, in še posebno v vzgojno-varstvenih organizacijah.

Prvi sneg je pobelil gorice. Ali bodo otroci prišli v snegu? A glej, že tuševski Dragec, za njim sestrice; oba bosa.

»Joj, mamica, kak me zebe!«

»Kam te zebe?« ga primem za roko.

»V prste, v tote!« In mi pomoli obe roki.

Sestrice ima svečke pod nosom. Obršim ji ga s svojim robčkom in jo ogrejem v naročju, preden se preobleče.

Že teče po dvorišču Vanek, prav tako bos in v sami srajci. Že je v večnem pragu in širi roke:

»Huuus! ... Mamica, kak je mrzlo!«

Že se po beli planjavi premikajo majhne črne pike in počasi lezejo v vrtec. Danica, Mirka in jaz si ognemo volnene rute in jim pohitimo natičati.

Skoraj vsi so prišli.

»Ste kaj jedli?« jih spraujemo, medtem ko se preoblačijo. Z grobo prisajo jim zdrgnemo premrle noge, preden jih vtaknejo v tople copate.

»Micka je za ove žitpo skuhala ... zanos pa je vzela šibo pa nas je natičala v vrtec,« posmrdaje Matjažek.

V topli igralnici posedajo na tla in so tihi kot miške. V krogu rišem med njimi gorice, trto, tehniko, uteži. Pet prstov na roki, pet uteži ...

Nenadoma se vrata igralnice patihno odpro, vstopi neznan moški, ne pozdravi, z nobeno besedo ne zmoti tišine. Bežno se ozrem po njem.

»Zazdi se mi, da je naš mesar, ki nam v Ljutomeru daje meso. Prijazen človek, vselej izbere najboljše kose in pri tehtanju ni preveč natančen; rad ima otroke.«

Nasmehne se nam, ponudim mu stol, naj sede, če nas želi poslušati.

kultura

Trubarjeva priznanja

za uspešno delo pri razvijanju bralne kulture

Zveza kulturnih organizacij Slovenije podeljuje za uspešno delo pri razvijanju bralne kulture vsako leto Trubarjeve plakete in diplome. Letošnjim nagrajencem — Branki Jurca, Branku Rudolfu, dr. Ivanu Vidavu, Jožici Handler in Tonetu Turčniku — so jih izročili 15. novembra v Klubu delegatov v Ljubljani.

BRANKA JURCA je prejela Trubarjevo priznanje za ustvarjanje na področju mladinske književnosti. V njenem delu se je ponovilo tisto dragoceno, kar spremljamo že v klasiki slovenske književnosti od Otona Župančiča in njegovega Cicibana. Pisateljica je začela s preprostimi, ljubeznivimi pripovedmi iz otroštva, s pravilnimi presaditvami v življenjsko vsakdanjost, potem je mlade spemila v prva leta pubertete (najbolj se ji je to posrečilo v povestih Uhač in njegova družina ter Vohljaci in prepovedane skrivnosti) in jih tenkočutno razumela v obdobju njihovega prvega življenjskega spoznavanja (Ko zorijo jagode). Branko Jurca uvrščamo med najpogostejše prevajane književnike v jugoslovanskem in evropskem merilu.

Pisateljica že tri desetletja prizadevno in uspešno dela pri Zvezi prijateljev mladine Slovenije na kulturnem in vzgojno-izobraževalnem področju, predvsem pa ima zasluge za razvoj bralne značke, ki se je v petindvajsetih letih tako razvila, da sodeluje v tej akciji že 62 % učencev naših osnovnih šol.

BRANKO RUDOLF je vse življenje najtesneje povezan s slovensko tiskano besedo — kot pesnik, pripovednik, dramatik, esejist, kritik, glosator, satirik, pisec strokovnih člankov in urednik. Tudi njegovo ustvarjanje za otroke je nadvse raznovrstno: napisal je več pesmi za otroke in mladino, jih objavljaj po listih, izdal pa jih je v uspešnih in otroškim igraricam vred v knjižici Zamorček in ladjica. Svoje razmišljanje do sveta je izpovedal v zbirki Svet in jaz, največji odmev pa ima njegova pesniška zbirka Zveglja potepuhova. Pisal je tudi ljudske igrice, pravljice, basni in prilike, potopise in filozofske spise.

Branko Rudolf se je s svojim obsežnim in raznovrstnim slovenskim delom uveljavil kot ustvarjalec, ki mu je natisnjena beseda najpripravnejša zveza z ljudmi, njegova kritična beseda pa je knjigi utirala pot med njimi in jim pomagala razumeti literarne pojave.

Društvo matematikov, fizikov in astronomov SR Slovenije je že ob svoji ustanovitvi leta 1949 sklenilo izdajati knjižno zbirko, namenjeno širjenju matematike, fizike in astronomije med šolsko mladino. V tej zbirki je izšla tudi knjižica DR. IVANA VIDAČA Rešeni in nerečeni problemi matematike. Pisec je prejel Trubarjevo priznanje za zanimivo obravnavo, podajanje in širjenje matematične vede med mladino.

Trubarjevo priznanje je prejela tudi JOŽICA HANDLER, ki že

od leta 1960 vodi društveno knjižnico KUD Marice Kerenčič v Pesnici pri Mariboru. Ves čas je sodelovala tudi s potujočo knjižnico pri Mariborski knjižnici. Knjižnica Pesnica je bila zaradi njenega dela vsa leta odprta bralcem in spada kljub prostovoljnemu delu knjižničarke med najbolj urejene društvene knjižnice. Hunderjeva od leta 1980 sodeluje v odboru za knjigo pri občinski in zdaj pri Mesini ZKO Maribora in je predsednica odbora za knjigo pri ZKO občine Pesnica. Kot knjižničarka in dejavna sodelavka odbora za knjigo širi knjigo med občani svojega kraja, pripravlja prireditve, s katerimi zbujajo zanimanje za knjigo, srečanja s pisatelji in razstave, ki jih pripravi sama ali pa jih prenaša iz Mariborske knjižnice.

Peti prejemnik priznanja je **TONE TURČNIK** — kulturni delavec in mentor v Literarnem klubu Slovenj Gradec. Kot profesor slovenskega jezika na Srednji šoli Edvarda Kardelja Slovenj Gradec že skoraj trideset let čeda je bolj širi krog bralcev ter jih navaja k obiskovanju šolske knjižnice in matičnih knjižnic v posameznih občinah koroškega območja. Je eden od ustanoviteljev Literarnega kluba Slovenj Gradec, ki deluje nepretrgano že dvajset let. Turčnik je bil tudi med pobudniki za pridobitev nove knjižarne v Slovenj Gradcu, saj je zmeraj menil, da mora imeti mesto kakovostno književno ponudbo. Svoje predloge in nazore o širjenju knjige je objavljaj v občinskih glasilih Mislinjska dolina (kot urednik) in Odevanjih ter s tem prispeval k višji bralni kulturi. Turčnik je tudi zavzet mentor, ki usmerja učence k branju knjig za pridobitev bralnih značk. Srednješolcem pomaga pri izdajanju šolskega glasila Mi mladi in se zavzema za dobro obveščanje.

Na letošnji slovesnosti so podelili tudi knjižne nagrade za najboljše literarne prispevke. Prejelo jih je enaindvajset učencev srednjih in osnovnih šol. Zveza kulturnih organizacij Slovenije je s sodelovanjem Zavoda SRS za šolsko razpisala ob MESECU KNJIGE 84 literarni natečaj. Zirijska, ki so jo sestavljali pisateljica Branka Jurca, predavateljica na Pedagoški akademiji Marjana Kobe, urednica revije Mentor Dragica Breskvar, pisatelj in urednik Miha Mate in urednik Pionirskega lista Valter Samide, je prebrala 627 spisov iz 190 osnovnih in srednjih šol ter sklenila, da prejme knjižne nagrade 16 osnovnošolcev in 5 srednješolcev.

Nagrajeni spisi so objavljeni v posebni izdaji. Zirijska predlaga, naj na šolah organizirajo prireditve, na katerih bi prebrali nagrajene sestavke. Letos so se organizatorji odločili, da bodo prispevke objavili tudi drugod: tako bodo nagrajeni spisi prvič dostopni več bralcem in ne bodo ostajali zbolj v interni priloznosti izdaji.

V. K.

Drugačna podoba stare hiše

Lutkovno gledališče je po 36 letih dobilo svoje prostore

V prenovljeno poslopje na Krekovem trgu 2 v Ljubljani, kjer je med leti 1920 in 1924 delovalo prvo Slovensko marionetno gledališče in kjer že precej časa domuje tudi Sentjakobsko gledališče, se je v sezoni 1984-85 končno lahko vselil kolektiv Lutkovnega gledališča. Kljub razmeroma dolgi gledališki tradiciji in dejavnemu delovanju so ljubljanski lutkarji kar 36 let čakali na svojo hišo, na prostore, v katerih bi lahko uresničili in izrabili številne možnosti lutkovne gledališke umetnosti. Če ne omenjamo gostovanj po drugih krajih, v otroških vrtcih, šolah, zdravstvenih ustanovah in krajevnih skupnostih, priča o dejavnosti ljubljanskih lutkarjev pa tudi o brezdomstvu lutkovnega gledališča in o delovnih razmerah podatek, da so v letih svojega delovanja pri rednem delu zamenjali kar 26 prostorov.

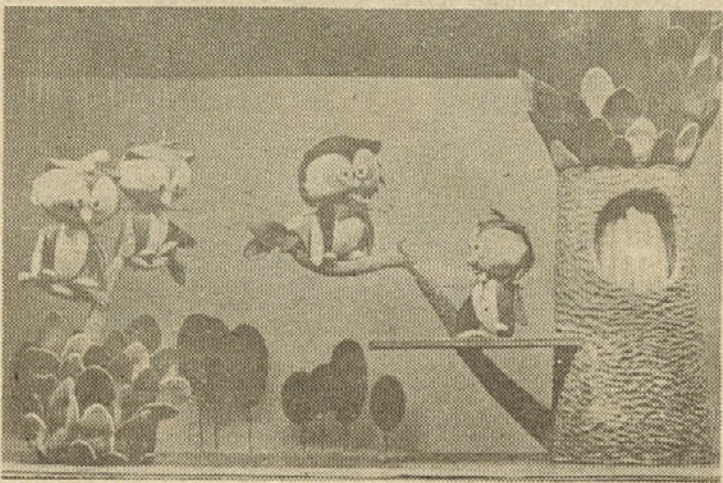
Gledališče so obnovili ter prostore predelali in opremili z denarjem, zbranim s III. samoprispevkom, in s pomočjo družbeno-političnih skupnosti in delovnih organizacij. V velikem ljubljanskem lutkovnem gledališču, ki je pred nedavnim začelo svoje redno delo, je zdaj dvorana z 200 sedeži dvosedi; opremljeno je tako, da so v njej skoraj neomejene možnosti za tehnično in vsebinsko izvedbo različnih predstav. Na velikem odru v tej dvorani bodo letos prvič predstavljali s senčnimi lutkami, na njem bodo oživele tudi marionete. Če daje oder v veliki dvorani možnost za večje odrske predstave, pa bosta mala dvorana, ki je sestavni del nove hiše, in dvorana na Zidovski stezi 1, namenjeni drugačni dejavnosti: v njunem programu se bodo lahko uveljavile tako tradicionalne kot eksperimentalne oblike lutkovnega gledališča. Spremenjena vloga Kulturnice bo tudi v tem, da bodo v njej priprav-

ljali pogovore ob gledaliških predstavah, razne oblike uravljaj, pogovore z avtorji, zato da bi širše predstavili njihovo dejavnost, poskušali pa bodo pripraviti tudi predstave, v katerih bodo sodelovali lutkarji iz drugih krajev, ne le iz Ljubljane. Ti programi bodo potekali nepretrgoma, vendar ne tako intenzivno kot program v osrednji dvorani.

Gledališki program bo tudi vnaprej oblikovan tako, da bo namenjen predvsem otrokom, vanj pa bodo uvrščene tudi predstave za odrasle. Prve slike z lutkovnim gledališčem načrtujejo za najmlajše otroke (v vrtcih in šolah) v malih, vzporednih programih; sestavljeni so iz posebnih lutkovnih oblik uravljaj — oblik, ki predstavljajo pomemben prehod med otroško igro in gledališčem, obenem pa so to prvi koraki seznanjanja s to zvrstjo gledališke dejavnosti.

Ker si gledališki delavci prizadevajo, da bi bila lutkovna umetnost priznana kot enakovreden, nujen in samostojen del gledališke dejavnosti, oblikujejo in upoštevajo tudi posebne predstave, namenjene odraslim.

V letošnji sezoni je Lutkovno gledališče Ljubljana pripravilo v svojem rednem programu pet premier. V jesenskem delu sezone je bila v Kulturnem domu Španjki borci najprej premiera igrice Frančka Rudolfa Smešno za zjok, ki so jo pripravili režiser Aleš Jan, likovnik Andrej Habič in glasbenik Jani Golob. V Krizankah je bila v tehniki senčnih lutk prva predstavitev Barrijevega besedila Peter Pan v Kensingtonskem parku, ki ga je zvrstil ustrezno priredil in režiral Igor Likar. Likovna podoba je delo Jerneje Jambrek, glasbeno pa je predstavilo opremil Matjaž Jarc. Obe predstavi bodo odslej igrali v novi hiši, ki je pred dnevi začela uprizarjati tudi Levstikovega

Svetlana Makarovič: Sovica Okica

Posvetovanje slovenskih knjižničarjev

V Domu kulture v Titovem Velenju je bilo 25. in 26. oktobra 1984 posvetovanje slovenskih knjižničarjev.

Knjižničarje na osnovnih šolah sta prvič povabila na posvetovanje Zavod SRS za šolsko in Zveza bibliotekarskih društev Slovenije. Organizacijska enota Ljubljana Zavoda SRS za šolsko je poslala na posvetovanje svojo predstavnico. Pričakovali smo številno udeležbo, udeleženci pa pri popoldanskem delu v sekciji za šolske knjižnice pa je bilo precej več, kot smo predvidevali. Delovni prostor v Topolšici je bil nabito poln, več kot sto knjižničarjev je prisluhnilo devetim referatom svojih delovnih kolegov, ki so razpravljali o delu v šolski knjižnici: od nabavne politike do pestrih poti, ki vodijo k mlademu bralcu in dobri knjigi, od dajanja in iskanja obvestil do vrtnice informacije, o etičniški obliki dela z uporabniki knjižnice, o avdiovizualnih sredstvih kot drugonem knjižničnem gradivu, o poteku in organizaciji dela pri individualnem stiku z bralci pri sposoji...

Po referatih se je razvila kritična, pestra in plodna razprava. Osveščevali smo vprašanja v zvezi s standardi in novim predmetnikom za osnovne šole, iskali poti iz težav, opozarjali na pereče stanje, ki terja rešitev ali na posameznih šolah ali pa v vseh Sloveniji.

Misli iz popoldanskega dela so odmevale še naslednji dan, ko smo si po uradnem delu ogledovali mesto in se navduševali nad urejenostjo in kulturo kraja. Videli in doživeli smo gostoljubnost domačinov, kulturne dosežke in naravno prijaznost slikovitega Titovega Velenja, ki se je kopalo v zlatih jesenskih barvah. Tako sožitje je mogoče samo tam, kjer sta delovni človek in njegovo delo cenjena, pa naj bo to delo v rudniškem rovu ali ob slikarskem stojalu, kajti drug drugega potrebuje in si spopolnjujeta življenje. Tako prijazni, gostoljubni in iskreni toploti pa so lahko samo delovni ljudje v najzlahnejšem pomenu.

EMA NOVAK

Martina Krpana v predelavi in režiji Mirana Herzoga in v likovni zasnovi Matjaža Schmidta. Po novem letu bo Matjaž Milčinski postavil na oder Zvezdico Zaspanko, ki jo je sredi petdesetih let napisal Frane Milčinski; ker so prejšnje lutke uničene, gre tokrat za povsem novo videnje te igrice. V programski spored zadnjih aprilskih dni je uvrščeno besedilo Svetlane Makarovič Mrivec pride po ljubico, namenjeno odraslemu občinstvu.

V vzporedni program je uvrščena še igrice za najmlajše Gremo, Kroša avtorice Alje Tkáčev in Menke Zobec, v drobnih programih pa so načrtovani predvsem obiski po vrtcih in šolah. V ustaljeno programsko shemo so še vedno uvrščene najboljše predstavitve iz preteklih sezon.

Novo lutkovno hišo so torej odprli: uradno 28. novembra s

premiero Martina Krpana, ki sledila protokolarnemu delu gledaliških prostorih je bila pravljena razstava o razvoju slovenskega lutkarstva do nastanka Lutkovnega gledališča Ljubljana: manjša kronološka predstavitev ljudskih oblik lutkarstva Slovenskem, Klemenčičev marionetnega gledališča, sokoskega lutkarstva, Kuretovega vlihoškega gledališča in partizanskega lutkovnega gledališča Otrokom — saj gledališče ostane zmeraj predvsem njihovo — bil namenjen poseben del prireditve: zamišljen je bil tako, da s bili vanj uvrščeni obe letošnji premieri, predstavitev nove hiše in letošnjega gledališkega programa: V programu, ki je temelnil na skupni igri igralcev, lutkarov, so najmlajše popeljali skozi dvorane in v zakulisje tega gledališča.

V. K.

Recitacija

Učitelja, posebno še učitelja slovenskega jezika, dostikrat doleti dolžnost, da mora prebrati pesem pred razredom ali pripraviti koga za recitiranje na proslavi. To je zlasti za učitelja začetnika kar težka dolžnost. Gotovo je treba podajati pesem razločno in smiselno. Govor pri recitiranju naj bo naraven kot pri navadnem pogovoru, treba se je izogibati lajnjanju, drdranju ali melodičnemu izgovarjanju. Nekateri teoretični priporočajo, naj ima recitator pri izgovarjanju besed čim bolj žive predstave, kot jih imamo pri pripovedovanju svojih doživetij, npr. goščava — predstava goste, težko prehodne goste; log — predstava navika s posameznimi drevesi. Seveda tega ni treba pojmovati tako, da naj se besedilo razbije na same drobce, ki se izrekajo vsak drugače, ampak kvečjemu tako, da se ob porajanju predstav govori primerno upočasnjeno, da poslušalec lahko dobro sledi. Prav veliko pa se o recitaciji nasploh ne da razpravljati. Če si človek začne domišljati, da zna recitirati pesmi, se prej ali slej rado zgodi, da mu kdo pove, da se njegov način recitiranja ponavlja ali celo da meji na afekcijo, tj. čustveno podajanje nasploh. Tudi s posnemanjem drugih recitatorjev ne pridemo daleč, večinoma se čuti, da je oponašanje samo zunanje, brez iskrenega notranjega doživljanja.

Se najboljša pot k recitaciji je, da se človek poglubi v vsebino vsake pesmi posebej in si naredi načrt za njeno izvajanje. Vzemimo si za primer Župančičevo pesem Ciciban — Cicifuj. Besedilo ima precej dobesednih navedkov, kar omogoča menjavanje mirnega in živahnega podajanja. Oglejmo si možnosti za izvajanje vsake kitice posebej.

Ciciban reče v zeleni dan;
ptičica znanka v goščavi
vsak dan lepo ga pozdravi:
»Ciciban, Ciciban, Ciciban,
Ciciban, dober dan!«

Ta kitica naj bo podana veselo, pristrano, prijateljsko. Drugi in tretji verz je treba srmiti v celoto, tu je prestop iz verza v verz (enzambma). V zadnjih dveh verzih je treba zvišati glas. Štirikratno klicanje Cicibana zahteva menjavanje hitrosti ali glasnosti, da podajanje ni enolično, nato pa je treba čim bolj prijazno izreči pozdrav.

Ciciban, kaj pa je danes, čuj!
Kaj ti to ptička prepeva?
Po vsej dobri odmeva:
»Cicifuj, Cicifuj, Cicifuj,
Cicifuj, fej in fuj!«

V prvih dveh verzih druge kitice se napoveduje presenečenje, dvakrat je poudarek na besedi KAJ. Tretji verz se izvede mirno, nato pa iz zadnjih verzov zazveni oštevanje. V navalu jeze štirikratni Cicifuj, fej in fuj kar zlahka zletijo iz ust.

Ciciban misli: »Zakaj Cicifuj?«
Takrat si roke zagleda,
pa se domisli: »Seveda,
danes se nisem umil še, fej, fuj,
danes sem res Cicifuj!«

Spremihi stavki se izrekajo mirno, Cicibanov samogovor pa močnejše: najprej privre na dan začudenje nad spremembo ptičkega obnašanja, poudarek je na ZAKAJ, nato pa olajšujoče spoznanje in jeza na samega sebe.

Bister potoček se vije čez plan,
preko kremenov se lije,
Ciciban v njem se umije,
ptička zapoje spet: »Ciciban,
Ciciban, dober dan!«

Na koncu je spet vedrina kot v začetku. Z lepim izgovarjanjem je treba pričarati idilo poljane, žuborečega potočka in otroka ob njem. Spet se ponovi veseli ptičji pozdrav.

Če različni recitatorji podajajo isto pesem, je mnogo skupnega, poleg tega pa so še možnosti, ki jih izrabijo samo ta ali oni recitator. npr.: Pri besedah Ciciban in Cicifuj si prizadevamo čim bolj oponašati glas ptičke sinčke. — Pri oštevanju v drugi kitici posnemajmo žensko prepiranje. — Ni nujno, da je oštevanje neprijazno, lahko je tudi samo nagajivo in posmehljivo. — Četrto kitico recitirajmo lagodno, kajti problem je z umivanjem rešen.

Eno je načrt, drugo pa seveda njegova uresničitev. Ta je odvisna od zvonkega glasu, možnosti življenja in prizadevnega vadenja. Z vajo dosežemo gladkost izrekovanja, primerna menjavanja višine in barve glasu, smiselno členitev s premori, pa tudi zapomnitev. Če se sproščeno in z veseljem učimo, bomo imeli tudi uspeh. Pa še nekaj: samo diletant recitira vse od kraja, preudaren recitator pa si bo izbral pesem, ki dopušča učinkovito podajanje in ji je čustveno in glasovno kos.

FRANCE ŽAGAR

NOVO MESTO

Srečanje pionirjev
dopisnikov

Več kot dvesto pionirjev dopisnikov in njihovih mentorjev iz slovenskih občin ter iz švicarskega Basla in italijanske Gorice je od 18. do 20. oktobra zbralo 16. srečanju pionirjev dopisnikov v Novem mestu. Pionirji dopisniki so prišli na povabilo mladinskih uredništev iz več kot 16 časnikarskih hiš. Udeležba na srečanju je bila priznanje in nagrada za njihovo dopisniško delo, hkrati pa tudi priložnost za izmenjavo in nabiranje izkušenj. Prireditelj je letos potekala v okviru 14. jugoslovanskih pionirskih iger pod skupnim geslom "Srečanje pod Titovo zastavo".

Tridnevno srečanje, ki sta ga pripravila svet Zveze pionirjev Slovenije in občinska Zveza prijateljev mladine Novo mesto, se je začelo z ogledom filma Ljudje na Krki v domu JLA, kjer so bila zastavljena šolska glasila, v rekonstrukciji doma pa je bil za vse udeležence srečanja družabni večer z Matejo Kolečnik.

AGRAJENA GLASILA

177 slovenskih šol in šol iz zamejstva je poslalo posebni komisiji 179 šolskih glasil. Komisija je glasila pregledala in ugotovila, da so delo bogata in zajemajo vse oblike literarnega, likovnega in časnikarskega izražanja. Za najboljša v tem šolskem letu so razglasili glasila:

1. **Prvoklasje** — OŠ Komenda Moste
2. **Odmevi izpod Krvavca** — OŠ Davorin Jenko Cerklje na Goriškem
3. **Varda** — OŠ Istrski odred Gračiče
4. **Giorni di scuola** — OŠ Dante Aligheri 8
5. **Črni murni** — Pionirski odred zavoda za usposabljanje Janez Javornik iz Ljubljane

Nagrado za likovno ureditev je dobilo glasilo **Brtje** iz osnovne šole Seljaka Seljaka iz Kranja, nagrado za notranjo ureditev pa sta prejeli glasila **Rast ob Paki** osnovne šole Veljka Vlahovića iz Titovega Veljka in **glasilo slovenskega dijaškega doma** Simona Gregorčiča iz Stare Gorice. Najboljše zunanjo opremo so prisodili glasila **Mladi odmevi** iz osnovne šole Borec Lackovega odreda Brezno—Podvelka in glasila **Mo zlati** iz osnovne šole Trbovlje. Posebne nagrade so namenili tudi tematskim številkam. Prejela pa jih glasila: **Pod borovci** — OŠ Vladimira Nazorja iz Boveca, **Javorov** OŠ Col. Istrske ljudske pesmi OŠ Istrski odred Gračiče, **Trate** OŠ Vinka Golarja iz Škofje Loke in **Kvak kvak** zbirka pesmi s COŠ v Trzinu.

LJUBLJANA

Tradicija se nadaljuje

Marca 1981 so se na Osnovni šoli Franca Rozmana Staneta v Smartnem pri Litiji prvič zbrali predstavniki vseh slovenskih osnovnih šol z Rozmanovim imenom. Dogovorili so se, da se bodo vsako leto srečali v drugem maju. Leto dni pozneje se je v Ljubljani prvič pridružil delegacija Splošne srednje vojaške šole iz Ljubljane, junija letos pa smo bili dva dni gostje osnovnih šol iz Sentvid pri Ljubljani.

Takrat so se tudi dogovorili, da bomo petič srečali letošnjega novembra, ko mineva 40 let od smrti Franca Rozmana Staneta.

Tokrat je bila gostiteljica dnevnega srečanja Splošna srednja vojaška šola. Prvi dan so slovenske delegacije vseh osnovnih šol in njihove spremljevalce slovesno sprejeli v šoli, nato pa smo odšli na ogled vojašnice Ljuba Šercerja. Razdelili smo se v dve skupini: učenci so se pomerili v streljanju, odrasli pa smo se zbrali za »okroglo mizo« in se v dvurnem pogovoru domeni, kako bomo razvijali naše sodelovanje. Sklenili smo, da bomo naša srečanja vsako leto, da bomo med seboj obveščali o vseh večjih prireditvah in akcijah, izmenjavali si bomo kulturna in športna srečanja, zbrali v prošuri vse podatke o našem sodelovanju in navezovali stike z vojašnicami, krajevnimi skupnostmi in pionirskimi odredi, ki se imenujejo po Francu Rozmanu Stanetu.

Popoldne smo si ogledali še razstavo slovenskega slikarja Antona Karingerja v Narodni galeriji, zvečer pa so v šolski dvorani predstavniki vseh slovenskih osnovnih šol in njihove spremljevalce slovesno sprejeli v šoli, nato pa smo odšli na ogled vojašnice Ljuba Šercerja. Razdelili smo se v dve skupini: učenci so se pomerili v streljanju, odrasli pa smo se zbrali za »okroglo mizo« in se v dvurnem pogovoru domeni, kako bomo razvijali naše sodelovanje. Sklenili smo, da bomo naša srečanja vsako leto, da bomo med seboj obveščali o vseh večjih prireditvah in akcijah, izmenjavali si bomo kulturna in športna srečanja, zbrali v prošuri vse podatke o našem sodelovanju in navezovali stike z vojašnicami, krajevnimi skupnostmi in pionirskimi odredi, ki se imenujejo po Francu Rozmanu Stanetu.

Popoldne smo si ogledali še razstavo slovenskega slikarja Antona Karingerja v Narodni galeriji, zvečer pa so v šolski dvo-

Drugi dan so pionirji, razdeljeni v štirinajst delovnih skupin, obiskali delovne organizacije, uredništva tovarniških glasil, dopisništva republiških časnikov in RTV ter tiskarno in uredništvo Dolenjskega lista. Pogovarjali so se s Slavkom Frasom, predsednikom Društva novinarjev Slovenije in z Manco Košir o mali šoli novinarstva. Pionirji so imeli tudi posvet z uredniki mladinskih uredništev ter se srečali s pesnikom in prevajalcem Severinom Šalijem. Spoznali so znamenitosti Novega mesta, se seznanili z delom Osnovne šole Baza 20 v Dolenjskih Toplicah, kjer so si ogledali tudi prostore prihodnjega doma slovenskih pionirjev, Lukov dom in partizanski Rog. Na Bazi 20 je potekal kulturni spored, najboljša šolska glasila pa so prejela priznanja in nagrade. Ob koncu srečanja so pionirji pripravili tudi skupno glasilo Mladi dopisnik, v katerem so v sliki in besedi opisali svoja doživljanja.

Tanja Sabadoš: Slikar, linorez, grafični bienale, Kostanjevica na Krki 1983, 6. razred, osn. š. Bratov Ribar Brežice, lik. pedagog: Vlado Cedilnik

PODBOČJE

Dan prosvetnih delavcev
občine Krško

Delavci v vzgoji in izobraževanju občine Krško so pred nedavnim pripravili svoje prvo srečanje v prosvetnem domu v Podbočju. Pred leti so takšna delovna in tovariška srečanja pripravljali skupaj s pedagoškimi delavci iz brežiške in sevniške občine, žal pa je organizacija letih povzročala nemalo težav; zato so se odločili, da bodo tovrstna praznovanja pripravljali odslej v vsaki občini posebej.

V krški občini je v štirinajstih vzgojno-izobraževalnih organizacijah zaposleno 259 pedagoških, 83 vzgojno-varstvenih, 109 tehničnih, 14 strokovnih in 25 administrativnih delavcev, skupaj torej kar 490. Na zborovanju v Podbočju so v svoje vrste sprejeli 24 delavcev, ki so se letos prvič vključili v vzgojno-izobraževalno delo na šolah in v vrtcih. Oddolžili pa so se tudi trem delavcem — Ani Simončič, Stanislavi Šoba in Ladu Smrekarju ob dohodu v pokoj ter nagradili šestnajst jubilarov za 20 let štiriinajst jubilarov za 30 let dela v vzgoji in izobraževanju.

Pedagoškim delavcem sta na

zborovanju spregovorila tudi ravnatelj Osnovne šole Gorjanskega bataljona v Podbočju Jože Zupančič in predsednica občinske konference SZDL Krško Margareta Marjetič. V kulturnem sporedu so sodelovali: pionirski pevski zbor iz Podbočja, gledališki igralec Jože Zupan iz Maribora s pridigami Janeza Svetokriškega in profesor Janez Plestenjak, ki je spregovoril o 400-letnici Dalmatinove Biblije.

Odbor Sindikata delavcev v vzgoji in izobraževanju je ob tem pripravil tudi posebno številko glasila Naš glas, ki ga izdaja INDOK center v Krškem. V njej je bilo širši javnosti predstavljeno delo prosvetnih delavcev krške občine, ki pa so se predstavili tudi z literarnimi in likovnimi prispevki. Likovni pedagogi Stefan Stirn, Martina Koritnik Fajt, Vladka Stoviček, Jože Marinč in Lučka Rojec so se s svojimi deli predstavili tudi na razstavi v prostorih Osnovne šole Podbočje, kjer so prosvetni delavci krške občine končali svoje praznovanje s tovariškim srečanjem.

GORAN ROVAN

Komisija za delovna razmerja

PTT SREDNJEŠOLSKEGA CENTRA LJUBLJANA, p. o.
Ljubljana, Celjska 16

razpisuje prosta dela in naloge

UČITELJA STROKOVNO-TEORETIČNIH PREDMETOV

v Srednji šoli za telekomunikacije (za nedoločen čas)

Pogoji: visoka izobrazba elektrotehniške usmeritve in razmeri telekomunikacije ali elektronike

Nastop dela 1. februarja ali po dogovoru.

Stanovanski problem lahko rešimo začasno takoj, kasneje pa morda tudi za stalno.

Pisne prijave pošljite v 8 dneh po objavi razpisa komisiji za delovna razmerja na gornji naslov. Kandidate bomo obvestili o izbiri v 30 dneh po končanem zbiranju prijav.

VZGOJNO-IZOBRABEVALNA ORGANIZACIJA
LAŠKO TOZD VZGOJNO-VARSTVENI ZAVOD

občine Laško ponovno razpisuje dela in naloge

— RAVNATELJA

Poleg splošnih pogojev morajo kandidati izpolnjevati še naslednje pogoje:

- da imajo skladno z zakonom o vzgoji in varstvu predšolskih otrok ustrezno izobrazbo
- da imajo najmanj 5 let delovnih izkušenj, od tega najmanj 2 leti pri vzgoji in varstvu predšolskih otrok.

Mandat opravljanja teh del in nalog traja 4 leta. Kandidati naj pošljejo prijave v 8 dneh po objavi razpisa v zaprti kuverti z oznako »za razpisno komisijo«.

Vsi, ki se bodo prijavili na razpis, bodo o izbiri obveščeni v 20 dneh po izteku roka za prijave.

dopisniki
poročajo

Življenjski jubilej
profesorja Alberta Žerjava

Priznani in ugledni mariborski pedagog prof. Albert Žerjav je 17. novembra slavil 80-letnico svojega življenja. Njegova dolga in delovno bogata življenjska pot se je začela v Središču ob Dravi.

Na razpotju poklicnih poti se je odločil za učiteljski poklic in mu ostal zvest vse do upokojitve. Temeljno znanje za odgovorno in ustvarjalno delo učitelja v ljudski šoli je dobil na učiteljskem v Mariboru. Že v prvih letih učiteljevanja se je v njem prebudil strokovni nemir in, kot sam pravi, »kdor gleda na svoj poklic bolj dinamično in se otepa praktičnosti in rutinerstva, se mu pač odpira želja po nadaljnji strokovni izobrazbi«. Strokovno in pedagoško znanje iz slovenskega jezika, zemljepisa in zgodovine si je izpopolnil, poglobil in razširil na ugledni Višji pedagoški šoli v Zagrebu, iz pedagogike in psihologije pa na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Pedagoška spoznanja in izkušnje si je pridobil in bogatil na delovnih postajah v ljudski in meščanski šoli, v izgnanstvu, v zveznem prosvetnem ministristvu (sodeloval je pri obnovi strokovnega šolstva), na učiteljskem in v vzgojni svetovalnici. Svoja bogata spoznanja in izkušnje je z lahkoto radodarnostjo in nesebično prenašal na mlajše, še zlasti na skoraj vse povojne rodove mariborskih učiteljskihnikov. Že živo in kleno pedagoško mislijo je prosvetljeval starše na roditeljskih sestankih in v šolah za starše in mnogim daljal dragoceno pedagoško pomoč v vzgojni svetovalnici.

Profesor Žerjav se je odlikoval kot kritično razmišljujoč učitelj, ki je zavestno spreminjal temelje stare in bil z drugimi prodornimi učitelji mariborske Pedagoške centrale sooblikovalec nove sodobne šole. Pod vplivom predvojnih naprednih evropskih pedagoških tokov si je širil svoja pedagoška obzorja in razvil dar pisanja, ki ga goji vse do današnjih dni. Že pet in pol desetletij s pisano besedo sooblikuje slovensko pedagoško misel. Nad petsto pedagoških bibliografskih enot je posejanih po straneh Učiteljskega tovariša, Popotnika, Prosvetnega delavca, Sodobne pedagogike, pedagoških zbornikov, samostojnih izdaj in v drugem tisku. Vselej so ga zanimala praktična šolska vprašanja, na katera je vztrajno in neoporečno iskral odgovore. Tako svojih izkušenj

in praktičnih spoznanj v učnem delu ni skrial, marveč jih je dobrodomno ponudil stanovskim tovarišem in pedagoški javnosti v kritično presojo in v uporabo. Njegov pedagoški nemir je bil osredotočen predvsem na nekaj praktično šolskih vprašanj: kako preoblikovati klasične in tradicionalne šolske učbenike, kako posodobiti pouk zgodovine, kako dvigniti jezikovno ali slovniško raven pouka, kako izpeljati v praksi učenčovo samotojno učenje, kako posodobljati učni proces, da bi bila kakovost šolskega znanja življenjsko vredna in koristna... Še več podobnih vprašanj ga je vznemirjalo in notranje zaposlovalo.

Njegova samostojna dela Sodobni zgodovinski pouk, Naš splošni pouk, Metodika zgodovinskega pouka in v soavtorstvu Slovenske jezikovne vadnice, ki so bile prve po vojni in za katere je prejel Prešernovo nagrado, so bila slovenskim učiteljem dolgo let nepogrešljiva literatura in trdna opora v vsakdanji učni praksi. Za svoje življenjsko pedagoško delo in prispevek trajne vrednosti v slovensko pedagoško zakladnico je prof. Žerjav postal pedagoški svetnik, a »za svoje praktično in še posebej teoretično publicistično pedagoško in družbeno delo« je prejel leta 1968 Zagrebno nagrado.

Profesor Žerjav je bil med ustanovitelji Pedagoškega društva v Mariboru, ki je vse do danes ohranilo sloves najbolj delavnega društva v Sloveniji, več mandatnih obdobjih je predsedoval društvu in opravljal dolžnosti v Zvezi pedagoških društev Slovenije. Tvorno je sodeloval na vseh povojnih pedagoških posvetovanjih v slovenskem in jugoslovanskem merilu. Slavjenec spada med tiste redke pedagoške delavce pri nas, ki se niso mogli ločiti od aktualnih pedagoških problemov, temveč jih je neprekinjeno in dosledno še dalje spremljal, hkrati pa preučeval novejšo pedagoško in ožjo strokovno literaturo ter zavzeto in ustvarjalno sodeloval pri preoblikovanju vzgojne in šolske stvarnosti še v letih, ki so se že prevesila v upokojska.

Ob slavljenčevem jubileju so profesorja Žerjava obiskali predstavniki Društva pedagoških delavcev Maribor in mu ob skupnem obujanju spominov začeli trdnega zdravja in moči, da bi tudi vnaprej tako živo in zavzeto spremljal našo pedagoško rast, kot je to opravljal doslej.

mt

Svet

OSNOVNE ŠOLE

VINKO PADERŠIČ-BATREJA BRUSNICE

razpisuje dela in naloge

— RAVNATELJA

Kandidat za ravnatelja mora poleg pogojev v 511. členu Zakona o združenem delu izpolnjevati tudi pogoje Zakona o osnovni šoli, biti moralno-politično neoporečen in imeti vsaj pet let vzgojno-izobraževalne prakse.

Prijavite se v petnajstih dneh po razpisu. Prijave pošljite na Osnovno šolo Vinko Paderšič-Batreja, Brusnice, z oznako »za razpisno komisijo«.

Komisija za medsebojna razmerja

OSNOVNE ŠOLE EDVARDA KARDELJA LOGATEC

razpisuje prosta dela in naloge.

— UČITELJA MATEMATIKE IN FIZIKE za določen čas, od 6. 2. do 13. 11. 1985 (nadomeščanje delavke, ki bo na porodniškem dopustu), s polnim delovnim časom. Pogoji: PRU ali P.

Kandidati naj pošljejo vloge s kratkim življenjepisom in dokazili o izpolnjevanju pogojev v 8 dneh po objavi razpisa na naslov: Osnovna šola Edvarda Kardelja Logatec, Tržaška 150. O izbiri jih bomo obvestili v 15 dneh po poteku roka za prijavo.

BORIS ŽUŽEK

Svet VZGOJNO-VARSTVENE ORGANIZACIJE LJUBLJANA VIČ-RUDNIK

razpisuje prosta dela in naloge

— **VODJE DELOVNE ENOTE** Malči Belič I., Ljubljana, Reška 31

Za vodjo delovne enote je lahko imenovana oseba, ki poleg z zakonom in družbenim dogovorom o oblikovanju kadrovske politike izpolnjuje naslednje pogoje:

- da je vzgojitelj, pedagog, psiholog, socialni delavec, specialni pedagog ali učitelj,
- da ima najmanj 5 let delovnih izkušenj, od tega najmanj 2 leti dela pri vzgoji in varstvu predšolskih otrok,
- da ima aktiven in pozitiven odnos do tradicije socialističnih interesov, revolucije, do samoupravljanja, do sodelovanja in povezovanja združenega dela in do družbenih interesov nasploh,
- da ima organizacijske in strokovne sposobnosti, ki jamčijo, da bo lahko s svojim delom prispeval k uresničevanju smotrov in nalog VVO.

Izbrani kandidat bo imenovan za 4 leta.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju zahtev v zaprti kuverti v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: VVO Ljubljana Vič-Rudnik, Tržaška c. 79, Ljubljana, »za izpisno komisijo«.

Izbiri jih bomo obvestili v 30 dneh.

GOJNO-VARSTVENA ORGANIZACIJA LJUBLJANA VIČ-RUDNIK

pisuje prosta dela in naloge

VZGOJITELJICE

Pogoj: končana srednja vzgojiteljska šola in opravljen strokovni izpit.

jave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 8 dneh v strovsko splošno službo na Tržaški c. 79.

javi, ki bodo brez ustreznih dokazil ne bomo upoštevali. Osebi bodo dobili odgovor v 15 dneh po izbiri.

Vzgojno-izobraževalna organizacija ŠMARJE PRI JELŠAH TOZD OSNOVNA ŠOLA EDVARDA KARDELJA ROGATEC

razpisuje prosta dela in naloge

UČITELJA KEMIJE IN BIOLOGIJE za določen čas s polnim delovnim časom (nadomeščanje delavke, ki bo na porodniškem dopustu) stop dela 6. 2. 1985.

goji: končana višja ali visoka izobrazba ustrezne smeri.

jave z dokazili o izpolnjevanju pogojev sprejema tajništvo e do zasedbe delovnega mesta.

pisna komisija pri svetu

NOVNE ŠOLE MARIJAN NOVAK JOVO LJUBLJANA VIČ, NANOŠKA 2

razpisuje na podlagi 109. člena Statuta osnovne šole Marjan Novak-Jovo

POMOČNIKA RAVNATELJA

idit: kandidat mora imeti: predpisano pedagoško izobrazbo po Zakonu o osnovni šoli najmanj 5 let delovnih izkušenj v vzgojno-izobraževalnem delu opravljen strokovni izpit ustrezne osebnostne in organizacijske sposobnosti za uresničevanje smotrov in nalog osnovne šole.

ndatna doba je 4 leta.

za prijavo je 8 dni po objavi razpisa.

kandidati naj pošljejo prijave z dokazili s pripisom: za izpisno komi-

zbiri jih bomo obvestili najkasneje v 30 dneh po končanem razpi- m roku.

NOVNA ŠOLA REŽIHOV VORANC LJUBLJANA, Prežihova 8

razpisuje dela in naloge

— **UČITELJA ALI PREDMETNEGA UČITELJA MATEMATIKE IN FIZIKE** za delo v podaljšanem bivanju v oddelkih s srbohrvaškim učnim jezikom (nadomeščanje delavke, ki bo na porodniškem dopustu).

Začetek dela takoj.

Novo v radijski šoli

Glasbene oddaje, ki smo jih pripravljali zadnja leta skupaj s Pedagoškim inštitutom v Ljubljani v sklopu estetske vzgoje za 1. in 2. razred, so zdaj skupaj z Državno založbo Slovenije in Založbo kaset in plošč RTV Ljubljana izšle na kasetah, ki so učni pripomoček učiteljem v osnovni šoli. Na vsaki od treh kaset sta dve oddaji, ena stran je namenjena poslušanju glasbe, na drugi pa so oddaje, ki spodbujajo učenca k samostojnemu glasbe-

pantomime, v odlomkih iz kitajske glasbe, glasbe iz Balija (idr.) išče smeh, ki so ga skladatelji posejali po svojih delih. Na drugi strani kasete je vabilo na koncert, ki ga pripravljajo otroci čisto sami in ki ga podobno lahko pripravijo tudi učenci v razredu.

Oddajo na tej kaseti izvajajo Boris Kralj in otroci, ton in montaža sta delo Stanislava Janeža in Jureta Culiberga, oddajo pa je režirala Elza Rituper.

Jedro oddaje, posnete na ka-

Mira Voglar SMEŠNE PESMI LEPO JE POSLUŠATI GLASBO

radijska šola

nemu izražanju. Vseh šest oddaj je pripravila Mira Voglar.

Doživljanje zime — na kaseti **Zima v glasbi** — priča avtorica z umetniško besedo, pesmimi in pravljicami, in seveda s prethitnim izborom glasbe, od ljudske, umetnih pesmi do odlomkov iz simfonične glasbe Mozarta in Vivaldija. Na drugi strani kasete je pravljica o treh oblakih, ki je ob enem izhodišče za pogovor o glasi.

Izvajalci so Miha Baloh, Jurij Souček in otroška igralska skupina, ton in montaža sta delo Jureta Culiberga, režirala pa je Elza Rituper.

Na kaseti **Se glasba lahko smeji** avtorica v oddaji, spremljani z glasbenimi odlomki (iz nagajivk in drugih šaljev pesmi, v odlomku iz Brittnove Symple symphony, Mozartove baletne

seti **Smešne pesmi**, je pravljica o Žogici Poskočnici, ki je prišla v bolnišnico k bolnim otrokom. Čudna bolezen jih je napadla, oglatnica, ki se zatakne v človeku in jo je treba iztresti iz otrok. Najbolje zdravilo za to je smeh, zato si je poskočnica začela izmišljati smešne pesmi. To pa je ob enem vabilo za samostojno ustvarjanje. Na drugi strani kasete je pravljica o tem, kako so živali jeseni priredile slavje, preden so se poslovile od nas ali odšle na zimsko spanje. Poslušanje glasbe je tu povezano s plesom.

Izvajajo: Jurij Souček, Majda Kohek, Mina Jeraj in otroška dramska skupina, ton in montaža sta delo Mira Marinka in Branka Znidaršiča, režiserka pa je Elza Rituper.

M. S.

VODSTVA ŠOL, VZGOJNO-VARSTVENIH IN DRUGIH ORGANIZACIJ, VODSTVA OSNOVNIH ORGANIZACIJ SINDIKATA

Veliko je vzgojno-varstvenih organizacij, osnovnih in srednjih šol ter drugih vzgojno-izobraževalnih organizacij, kjer je večina naročena na Prosvetnega delavca. V tem se zrcali skrb odgovornih za obveščeno in nenehno izobraževanje pedagoških delavcev, pa tudi visoka zavest in razgledanost pedagoških kolektivov.

Posnemajmo jih!

Naš list lahko naročite po telefonu:
(061) 315-585

Še niste naročeni na Prosvetnega delavca?

Pokličite nas na telefon

(061) 315-585

pa boste redno prejemali glasilo prosvetnih delavcev!

Na zalogi je še nekaj objav s prvo skupino osnutkov programov za visokošolsko izobraževanje učiteljev, namenjenih za javno strokovno razpravo.

gdan Čepič, Tea Dominko, Leopold Kežar, Franci Kržan, Marjana Kunej, Vida Nered, Albin Pučlin, Alenka Pučko, Marija Skalar, Janez Sušnik, Jože Valentinčič, Viktor Zorž
Direktor, Jože Valentinčič

Uredniški odbor: Geza Čahuk, Tea Dominko, Jure Gartner, Marjana Kunej, Rudi Lesnik, Barica Marentič-Požarnik, Veljko

Troha, Jože Valentinčič, Marija Velikonja, Majda Vujović
Uredništvo: Jože Valentinčič, glavni urednik, Marjana Kunej, odgovorna urednica, Tea Dominko, tehnična urednica.
Naslov uredništva in uprave: Poljanski nasip 28, tel.: 315-585, poštni predal 21, Ljubljana 61104

POSLOVNA ZAJEDNICA ZA OPREMANJE RADNIH ORGANIZACIJA ODGOJA I OBRAZOVANJA

Zagreb, Proleterskih brigada 68

objavlja

RAZPIS

za sodelovanje na razstavi **INOVACIJE VZGOJITE-LJEV, UČITELJEV IN PROFESORJEV V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEM DELU** na 8. mednarodni razstavi učil in opreme za pouk in vzgojo **EDUCA '85**, ki bo na Zagrebškem velesejmu od 10. do 17. maja 1985.

Razstavljeni bodo didaktični kompleti, pripomočki za delo in učila

- za predšolsko vzgojo,
- za osnovno izobraževanje
- za srednje usmerjeno izobraževanje,

ki so jih izdelali in v praksi preskusili vzgojitelji, učitelji in profesorji.

Na razstavi lahko sodelujejo vsi prosvetni delavci in državljani SFR Jugoslavije.

Prijavnico za sodelovanje pošljite najpozneje do 1. marca 1985 na naslov: Poslovna zajednica za opremanje radnih organizacija odgoja i obrazovanja Proleterskih brigada 68, 41000 Zagreb (telefon (041) 515-128).

Svet SREDNJE DRUŽBOSLOVNE ŠOLE SREČKA KOSOVELA SEŽANA

razpisuje prosta dela in naloge

- **UČITELJA ANGLEŠKEGA IN NEMŠKEGA JEZIKA** (profesor) za nedoločen čas s polnim delovnim časom, nastop dela 1. 2. 1985
- **UČITELJA PRAKTIČNEGA POUKA** (inž. elektrotehnika) določen čas (od 28. 1. do 15. 7. 1985) s polnim delovnim časom
- **UČITELJA FIZIKE IN MATEMATIKE** (profesor ali visoka izobrazba ustrezne smeri) za nedoločen čas s polnim delovnim časom, nastop dela 1. 2. 1985 (zagotovili bomo družinsko stanovanje)

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev dneh po objavi razpisa na svet šole, Sežana, Stjenkova 3. O izbiri bodo obveščeni v 30 dneh po končanem razpisu.

ZBOR DELAVCEV DO ZOŠ Celje TOZD OŠ XIV. divizije Dobrna

razpisuje dela in naloge

— RAVNATELJA

Kandidati morajo izpolnjevati pogoje, določene z Zakonom o Družbenim dogovorom o uresničevanju kadrovske politike občine Celje in statutom šole ter imeti:

- pedagoško izobrazbo, strokovni izpit in najmanj 5 let delovnih izkušenj v vzgojno-izobraževalnem delu,
- organizacijske in strokovne sposobnosti, ki zagotavljajo uresničevanje smotrov in nalog OŠ.

Mandat traja 4 leta.

Kandidati naj prijavi z ustrežno dokumentacijo priložijo še predzasnove o načinu uresničevanja razvojnega programa ter opredeljene vloge pri realizaciji le-tega.

Prijave pošljite v roku 15 dni. O izidu razpisa vas bomo obvestili v 30 dneh.

Začetek dela 9. marca 1985.

Razpisna komisija pri GLASBENI ŠOLI KOČEVJE

razpisuje po 21. in 27. členu Zakona o glasbenih šolah, 68. členu Statuta Glasbene šole Kočevje in v skladu s 511. členom Zakona o združenem delu dela in naloge

— RAVNATELJA

Kandidati morajo izpolnjevati naslednje pogoje:

- višja ali visoka strokovna glasbena izobrazba,
- strokovni izpit in najmanj 5 let glasbeno-pedagoške prakse.

Posebno zaželeno je znanje instrumenta (kitara, klavir).

Začetek dela: 1. februarja 1985.

Zagotovljeno je enosobno stanovanje.

Prijave sprejemamo 15 dni po objavi razpisa. Kandidati za opravljene objavljenih del in nalog naj pošljejo prijave na naslov: Glasbena šola Kočevje, Ljubljanska cesta 12. O izbiri bodo obveščeni v 15 dneh po končanem razpisu.

prosvetni
delavec

Ustanovitelj: Republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti ter izobraževalna skupnost Slovenije — Izhaja štirinajstredno med šolskim letom.

Izdajateljski svet ČZP Prosvetni delavec: predsednik Aleš Golja, Bo-

Tiska ČTP Ljudska pravica.

ISSN 0033-1643

Po mnenju Republiškega komisija za vzgojo in izobraževanje časnik »Prosvetni delavec« prost temeljnega prometnega davka od prometa proizvajalca (glej 7. točko 1. odstavka 1. člena zakona o obdavčevanju proizvodov in storitev v prometu).